

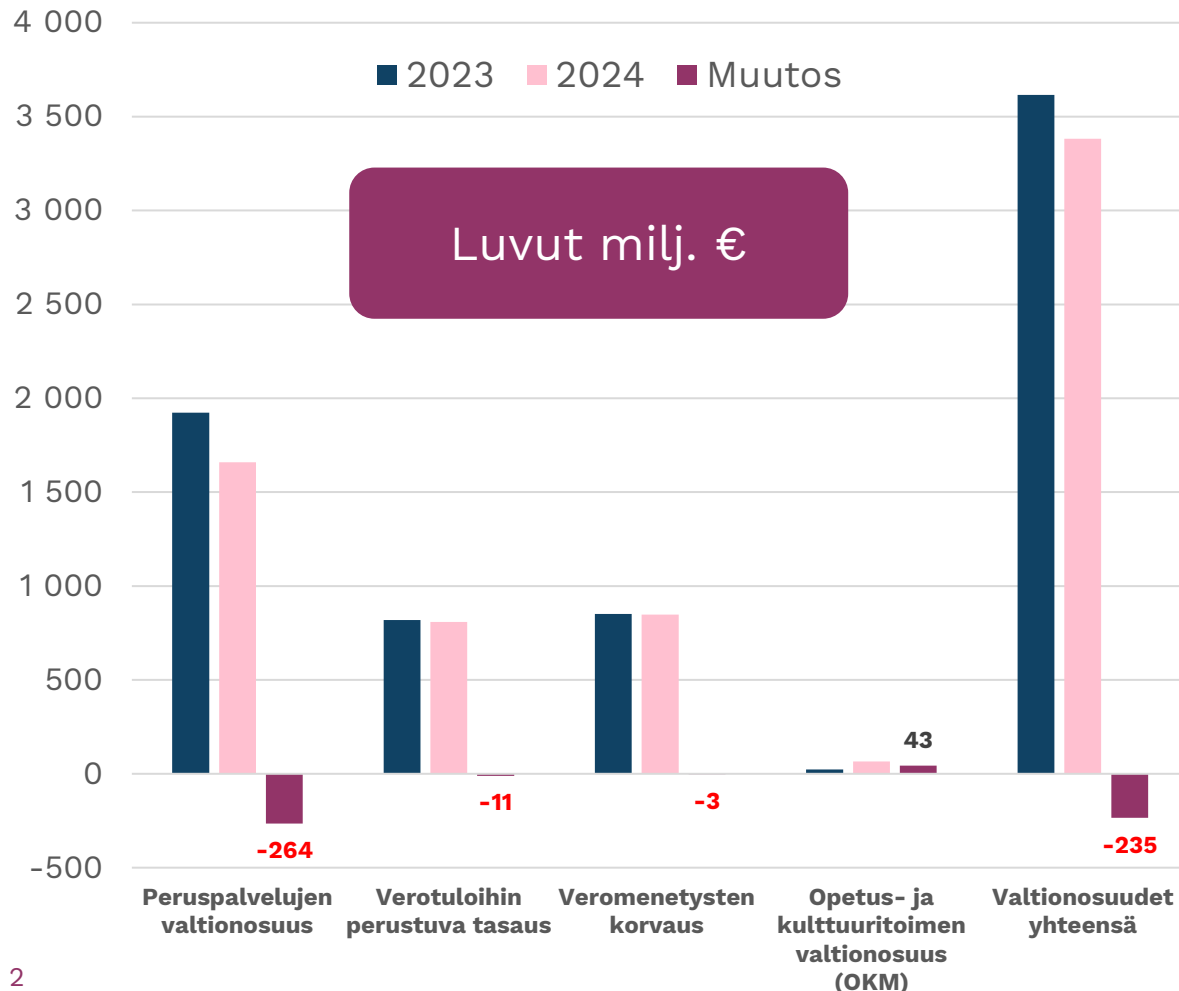
Kuntien valtionosuudet 2024 ja niissä tapahtuneet muutokset vuodesta 2023

Muistin tueksi vuoden 2024 kuntien tilinpäätöksiä
laativille ja kuntataloushistoriasta kiinnostuneille

Lähde: Kuntaliiton sivuilla julkaistut valtionosuuslaskelmat 2023 ja 2024. Luvut eivät sisällä valtionosuuksien harkinnanvaraisia korotuksia

Olli Riikonen 11.2.2025

Valtionosuudet romahtivat 6,5 % vuonna 2024 eli noin 235 miljoonalla eurolla (44 €/as.)

- Kunnat saivat vuonna 2024 valtionosuuksia yhteensä vajaat 3,4 miljardia euroa
- Vähennys vuoteen 2023 noin 235 miljoonaa euroa
- Romahduksen syynä oli sote-siirtolaskelmien valmistuminen, mikä johti kuntien valtionosuuksien pysyvään 500 miljoonan euron lisävähennykseen
- Sote-vähennyksen vaikutusta kompensoitiin 192 miljoonan euron määräaikaisella valtionosuuden lisäyksellä, joka peritään kunnilta valtionosuusvähennyksenä vuosina 2025-27

Miksi kunnista poistunut sote vaikuttaa vieläkin valtionosuuksiin?

- Sote-uudistuksessa keskeisessä roolissa kolme poliittisesti päätettyä periaatetta (periytyvät jo ns. maakunta-sote-uudistuksen valmistelusta):
 - 1) Kunnista hyvinvointialueille siirtyvät sote- ja pela-kustannukset rahoitetaan kunnista valtiolle siirrettävillä verotuloilla ja valtionosuuksilla – valtio ei osallistu uudistuksen kustannuksiin
 - 2) Kunnan talous ei saa merkittävästi (max yhteensä +/-60 €/as. 5 v. siirtymäkaudella 2023-27) muuttua uudistuksen seurauksena, vaan kunnan talouden laskennallinen tasapainotila ennen uudistusta (siis vuonna 2022) säilyy – jokaisesta kunnasta siirrettiin kustannuksia vastaava määrä tuloja – ja tämä täsmäytys tehdään valtionosuuksien sote-erien kautta.
 - 3) Veronmaksajan asema ei saa uudistuksessa muuttua. Siksi leikattiin tasasuuruinen 12,64 %-yksikköä kunnallisverosta osaksi valtion tuloveroa. Kunnat eivät saaneet muuttaa veroprosentteja vuodelle 2023, joten veronmaksajan veroprosentti pysyi samoilla tuloilla samana vuosina 2022 ja 2023. Jos hv-alueet olisivat saaneet verotusoikeuden tai kunnilta olisi leikattu sama verotuotto samoin suhteellisin osuuksin (63,1 % kunnallisveroista), matalan veroprosentin kuntien asukkaiden verotus olisi kiristynyt ja kireän veroprosentin kuntien asukkaiden verotus olisi keventynyt

Miten kustannuksia ja tuloja siirrettiin vuonna 2023?

- Sote-kustannukset (+pela) tilinpäätöksen 2021 toteuma ja talousarvion 2022 mukainen määrä. Laskettiin kuntakohtaisesti näiden keskiarvo ja nostettiin se vuoden 2022 tasoon (ks.laskentatapa tarkemmin: [Kuntaliiton valtionosuuslaskelmat 2023](#) -> Siirtolaskelma-välilehti)
- Siirtyvät tulot:
 - Ns. sote-sidonnaiset valtionosuudet eli 66,1 % = noin 2/3 kaikista kuntien valtionosuuksista
 - Kuntakohtainen vaihtelu oli kuitenkin suurta: 10 kunnan VM-valtionosuudet painuivat miinukselle ja neljällä kunnalla valtionosuudet kasvoivat vuodesta 2022. Tähän synnä juuri periaate, että kunnan talouden tasapaino ei saanut muuttua uudistusta edeltävästä tilanteesta-> valtionosuuksien ns. sote-erät eli muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus lisäsivät tai vähensivät valtionosuuksia tämän takaamiseksi ja vaikuttavat merkittävästi monen kunnan valtionosuuksien kokonaismäärään.
 - 1/3 yhteisöveron tuotosta (vuoden 2022 arvioitu maksuunpanon mukainen tuotto)
 - Kunnallisverosta leikattiin määrä, joka kattaa puuttuvan osuuden. Tässäkin toimittiin arviotietojen varassa ja päädyttiin 12,64 %-yksikön leikkausosuuteen. Tämän perusteella määrittyi kuntien vuoden 2023 veroprosentti (= vuoden 2022 veroprosentti – 12,64 %-yksikköä)

Mikä muuttui 2024 laskennassa?

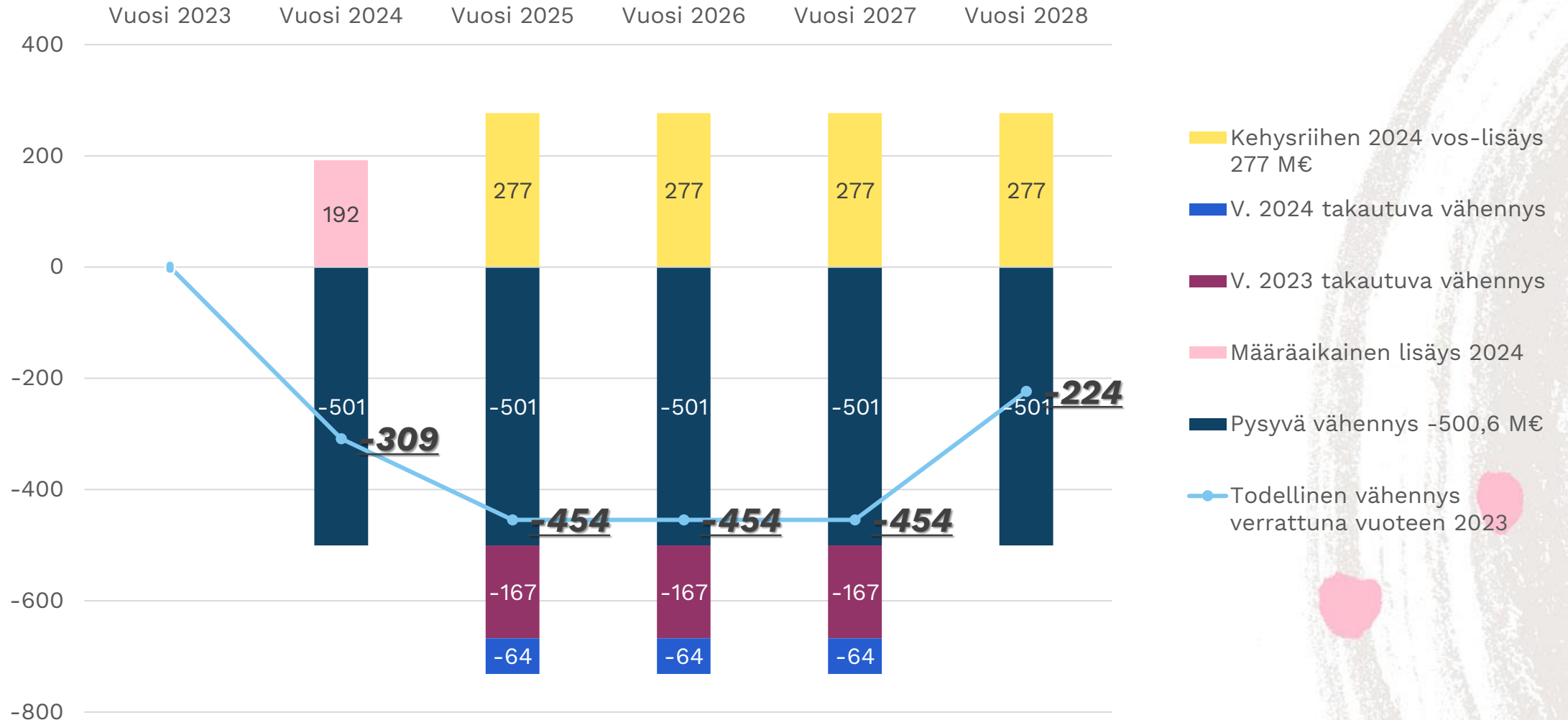
- Siirtyvät kustannukset kasvoivat merkittävästi, kun kuntien lopulliset eli vuoden 2022 tilinpäätösten mukaiset sote- ja pela-kustannukset selvisivät (vuoden 2023 laskennassa oli talousarviotieto vuodelta 2022). Tällä perusteella tarve lisätä kunnista siirtyvää rahoitusta pysyvästi valtionosuuksista vähentämällä oli 205 miljoonaa euroa ja yhdessä vuoden 2023 takautuvan vähennyksen kanssa yhteensä noin 308 miljoonaa euroa vuosina 2024 ja 2025.
- Siirtyvät verotulot osoittautuivat pienemmiksi kuin ennakoarvioissa, kun verotus vuodelta 2022 valmistui marraskuussa 2023. Koettiin ns. [Black Friday 16.11.2023](#), kun kävi ilmi, että valtionosuuksien pysyvä leikkaustarve kasvaa 500 miljoonaan euroon.
- Tuona hetkenä voimassa olleen lain perusteella kuntien valtionosuudet olisivat leikkautuneet 750 miljoonalla eurolla vuoteen 2023 verrattuna (koska vuonna 2023 kunnat saivat liikaa valtionosuuksia tuon 500 miljoonaa, se oli määrä vähentää takautuvasti vuosina 2024 ja 2025)
- [Hallitus reagoi kriisiin](#) ja päätti, että vähennyksen vaikutuksia kuntiin loivennetaan. Ratkaisuksi tuli, että 500 miljoonan pysyvä leikkaus toteutuu, mutta sitä loivennetaan 192 miljoonan määräaikaisella vuosilisäyksellä (käytännössä kunnille kolmen vuoden laina) ja vuoden 2023 osalta takautuva leikkaus lykätään myöhemmäksi, joten vuoden 2024 leikkausvaikutukseksi vuoteen 2023 verrattuna jäi noin 309 miljoonaa euroa. Tämä koko maan tason tasapainotus toteutettiin leikkaamalla kaikkien kuntien valtionosuutta 91 €/as. ja lisäämällä 35 €/as. eli nettovähennys 56 €/as.
- Kuntakohtaiset laskelmat sekä kustannusten että verotulojen suhteen päivitettiin myös, mikä vaikutti kuntakohtaisiin sote-eriin eli muutosrajoittimeen ja siirtymätasaukseen. Muutokset vuoden 2023 laskelmaan olivat monella kunnalla erittäin suuret, kun toteumatiedot poikkesivat arvioista.

Sote-uudistuksen rekyyli-vaikutus kaikkien kuntien valtionosuuksiin 2024-28

- 2024:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€ (-91 €/as.)
 - Kompensoidaan Black Friday -vaikutusta määräaikaisella takaisin perittävällä +192 M€ (+35 €/as.) ja lykätään vuoden 2023 takaisinperintä – takaisinperinnät jaksotetaan kolmelle vuodelle
 - **Nettovaikutus yhteensä vuoteen 2023 verrattuna -309 M€ (-56 €/as.)**
- 2025:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€ (-91 €/as.)
 - Kompensoidaan vos-lisäyksellä +277 M€ (+50 €/as.)
 - Jälkikäteisperintä vuoden 2023 osalta ($1/3 \cdot -501 \text{ M€} = -167 \text{ M€} = -30 \text{ €/as.}$)
 - Jälkikäteisperintä vuoden 2024 osalta ($1/3 \cdot -192 \text{ M€} = -64 \text{ M€} = -11 \text{ €/as.}$)
 - **Nettovaikutus yhteensä vuoteen 2023 verrattuna -455 M€ (-82 €/as.)**
- 2026 ja 2027
 - Kuten vuonna 2025
- 2028:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€
 - Vos-lisäykset +277 M€
 - Ei enää jälkikäteisperintää
 - Nettovaikutus vuoteen 2023 verrattuna -234 M€

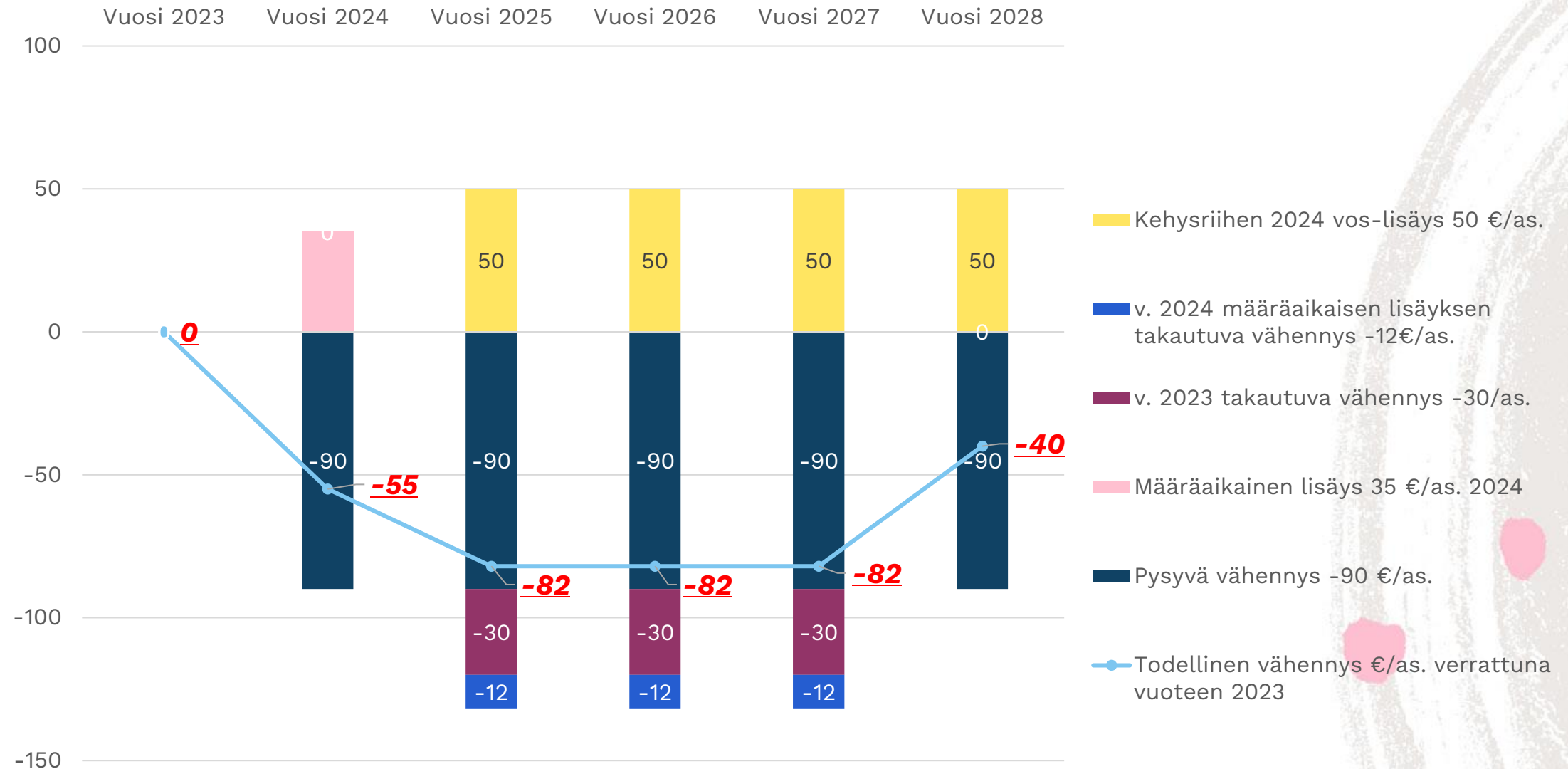
Sote-siirtolaskelman kunnille yhteiset vaikutukset

Luvut milj.€

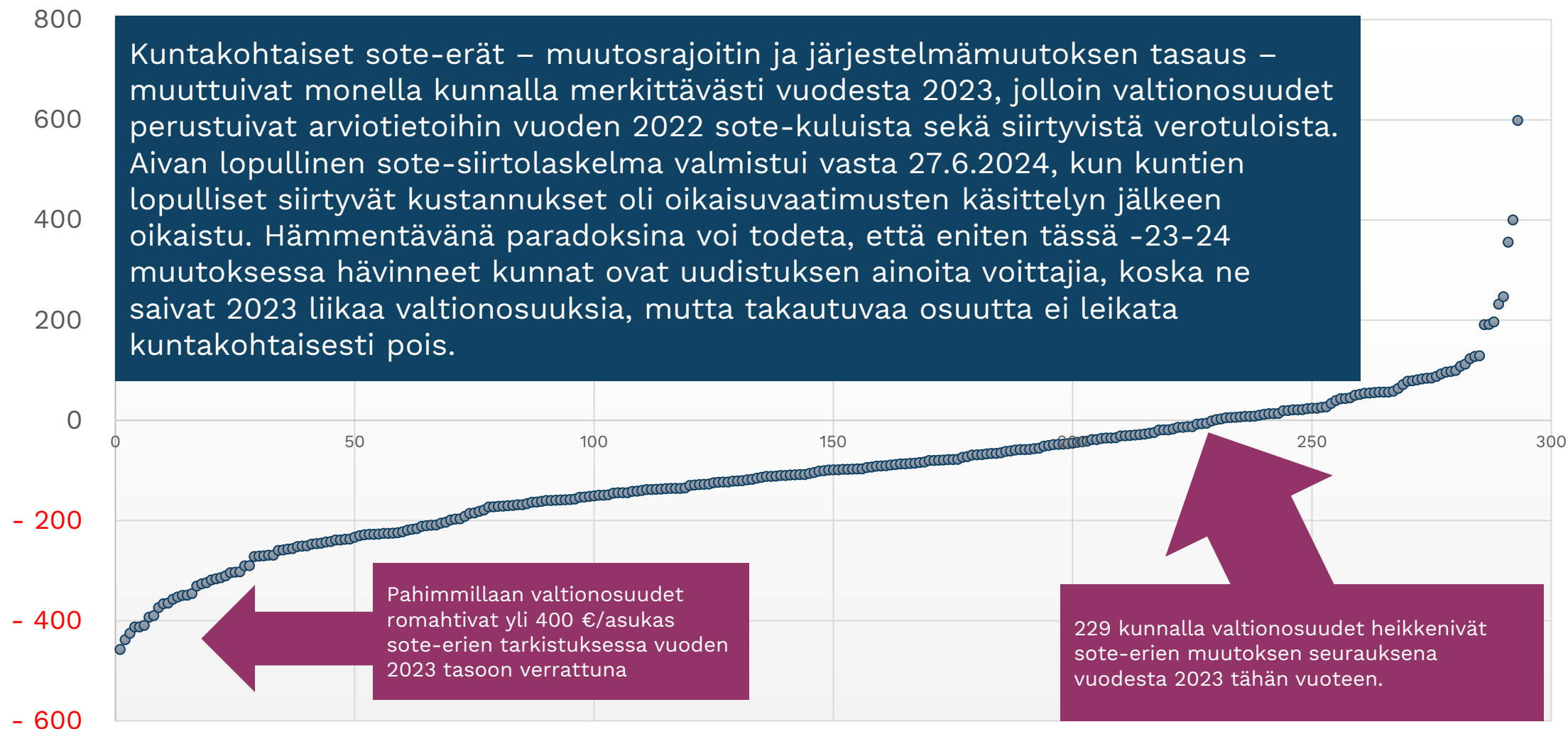

Sote-siirtolaskelman kunnille yhteiset vaikutukset

Luvut €/asukas

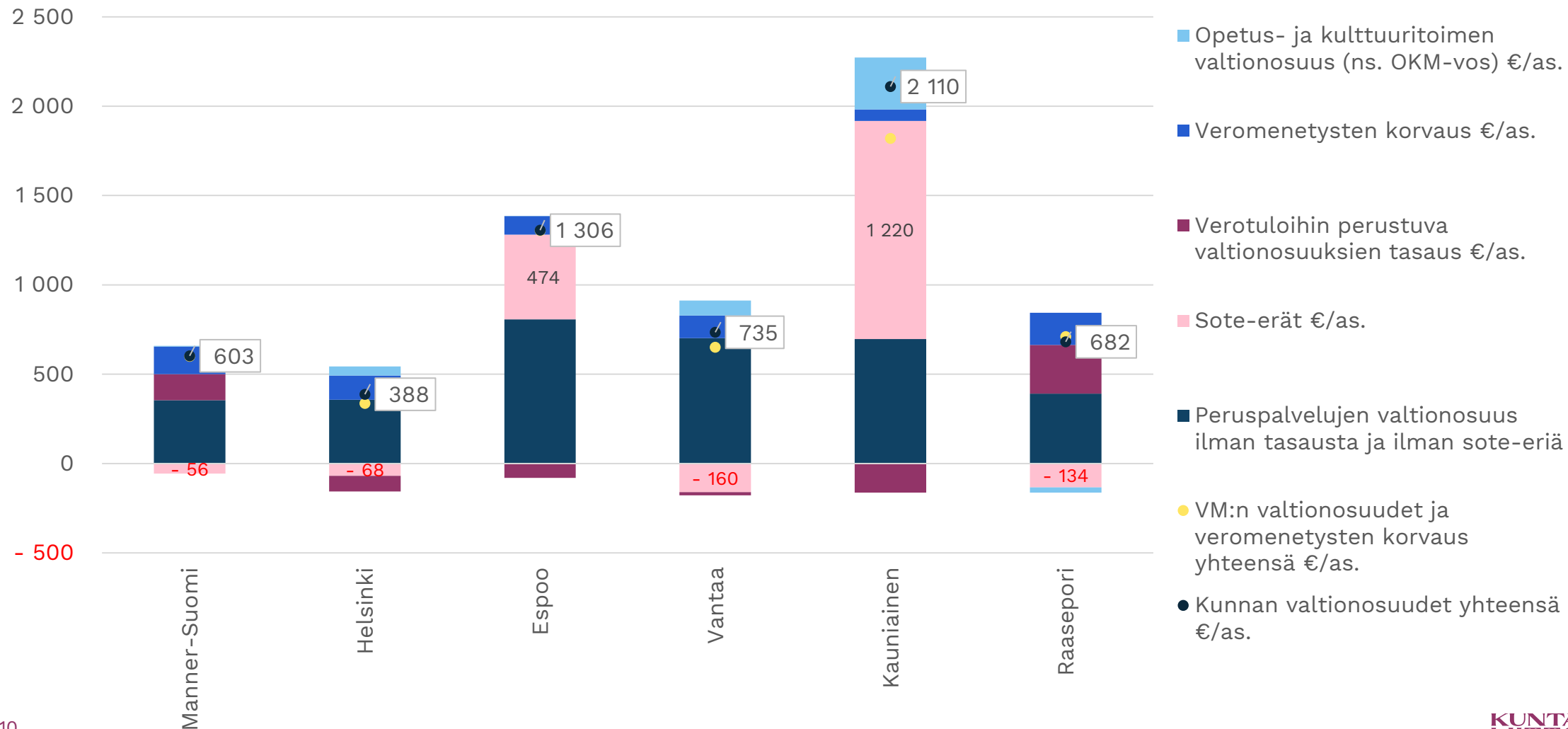

Kuntakohtaisten sote-erien muutos 2023-24 vaikutti monien kuntien valtionosuuksiin dramaattisesti

Sote-erillä suuri vaikutus valtionosuuksiin

Vertailussa pääkaupunkiseudun kaupungit ja Raasepori (v. 2024 luvut)

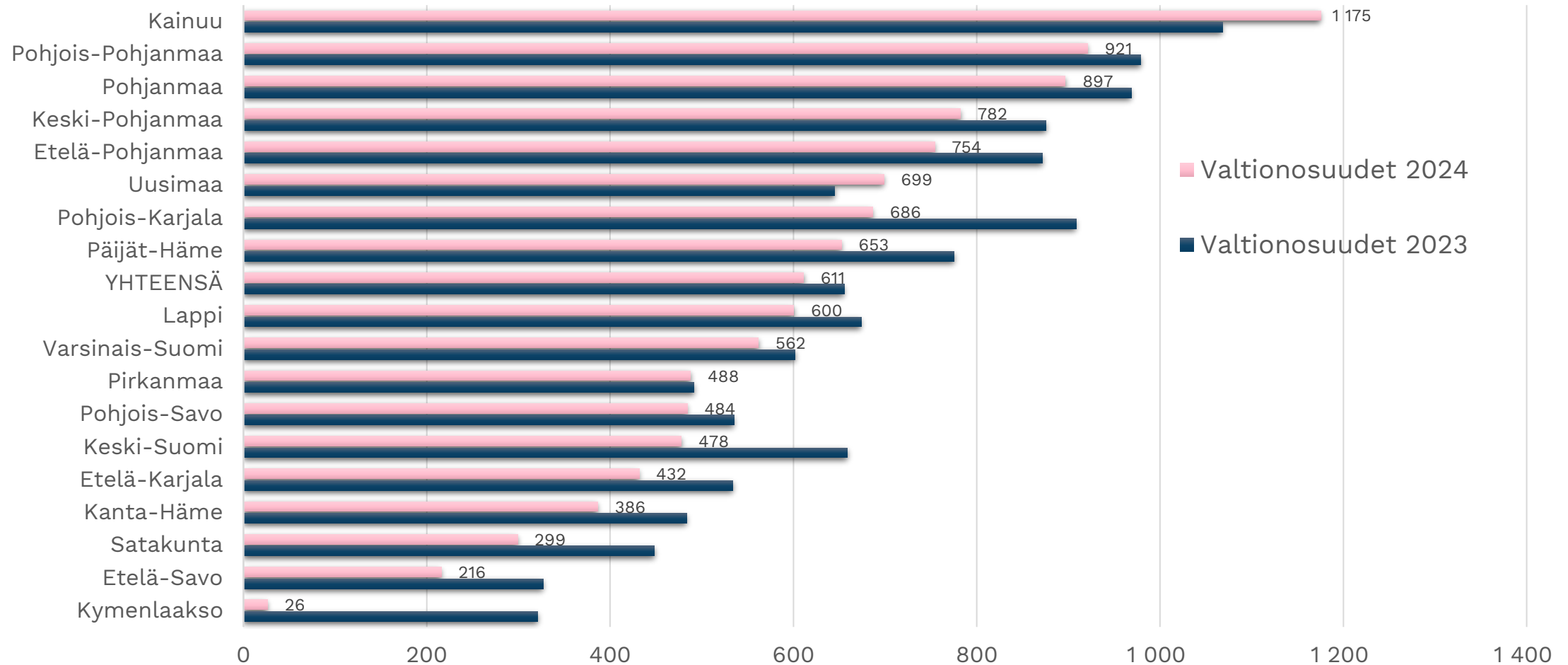

Miten näistä ottaa selvän?

- Eihän tämä helppoa ole, mutta...
- [Valtionosuuslaskelmat | Kuntaliitto.fi](#) -> vuosien 2023 ja 2024 valtionosuuslaskelmat-excel-tiedostoissa on erillisillä välilehdillä tarkasteltu mm. valtionosuuden sote-erien muutosta – kaikki tiedot perustuvat VM:n laskelmiin (OKM-valtionosuuksien osalta tietysti OKM:n päätöksiin)
- Sote-siirtolaskelmat ja VM:n alkuperäiset valtionosuuslaskelmat löytyvät VM:n sivuilta: [Valtionosuuslaskelmia – Valtiovarainministeriö](#)
- VM:n sivuilta myös [Kysymyksiä ja vastauksia kuntien valtionosuuksista ja sote-siirtolaskelmasta - Valtiovarainministeriö](#)

Kuntien valtionosuudet maakunnittain

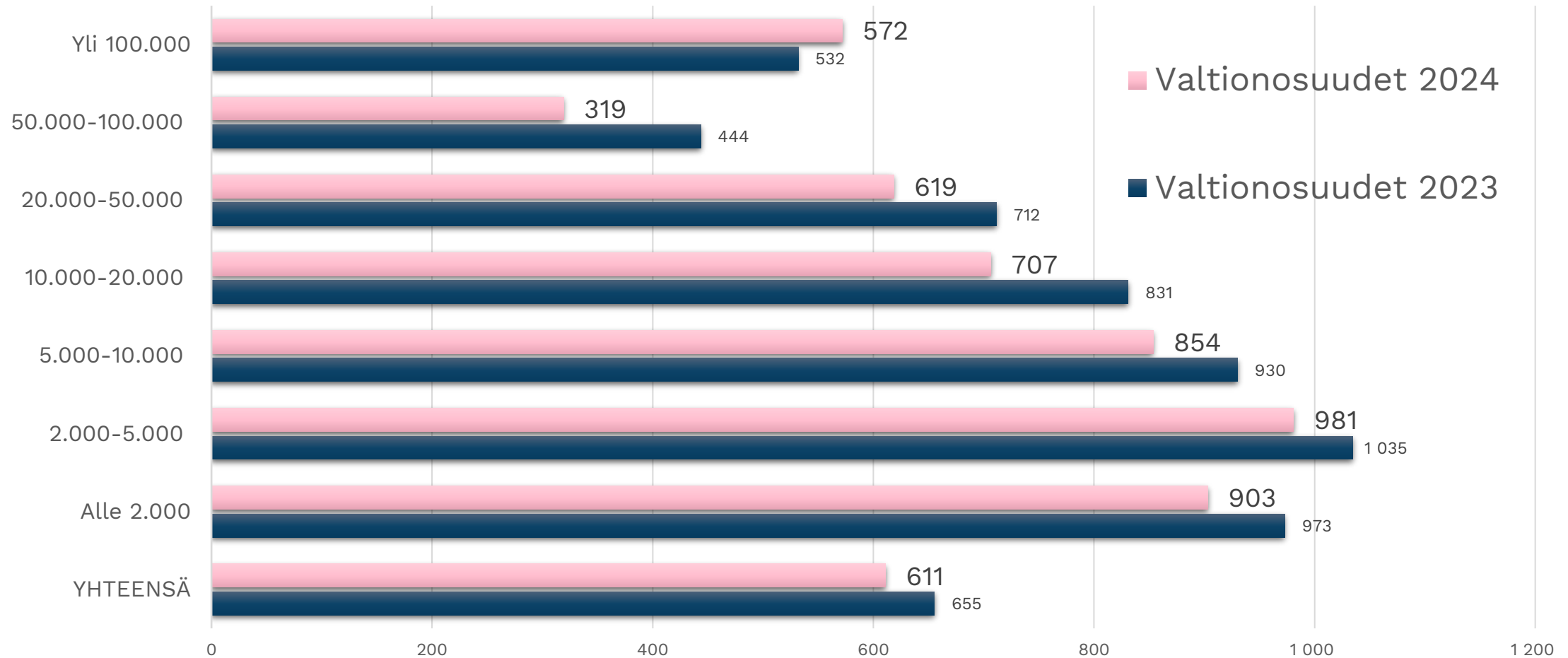
- hajonta on huima ja vain Kainuussa ja Uudellamaalla kuntien valtionosuudet kasvoivat
- maakuntien sisällä kuntien väliset erot ja muutosten erot myös suuret

Pudotusta melkein kaikissa kuntakokoluokissa

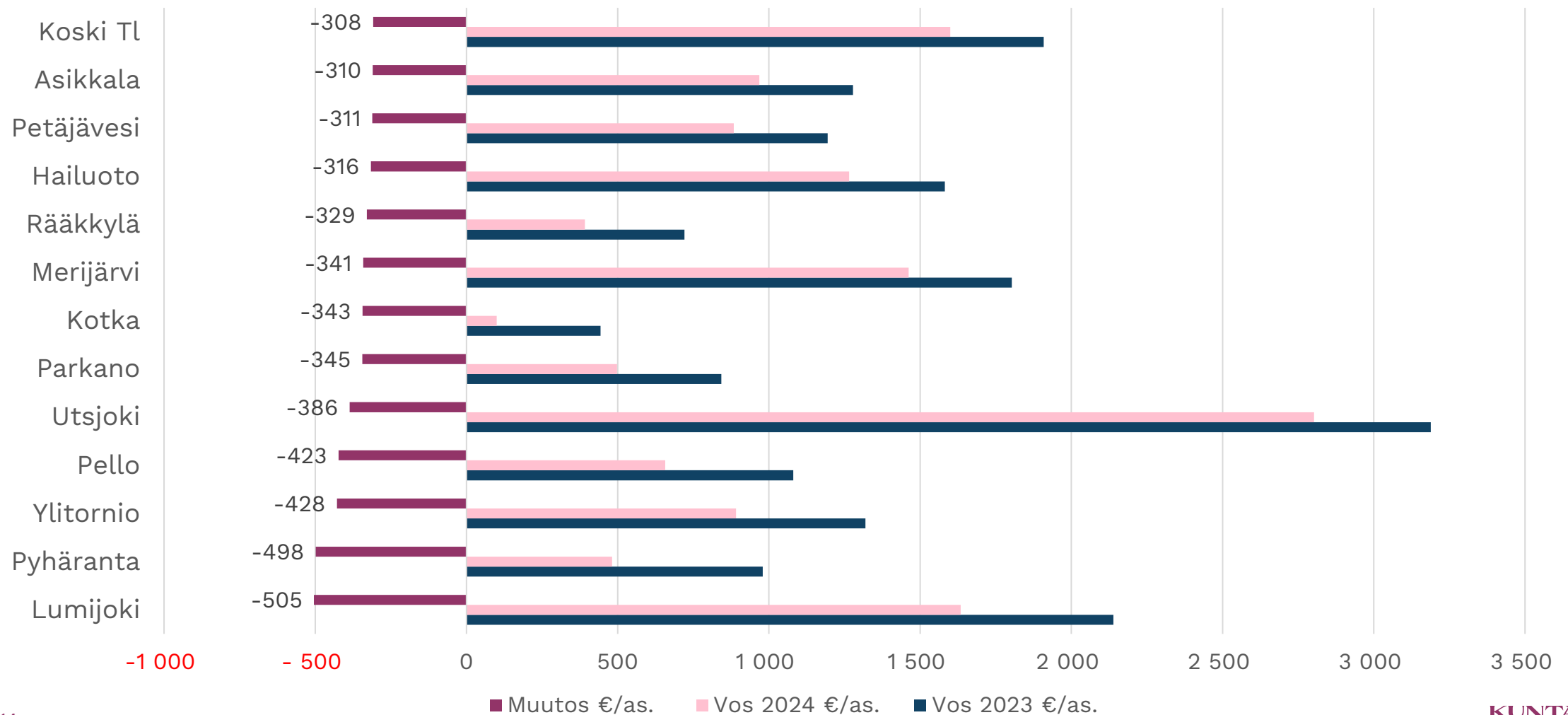
- paitsi yli 100.000 asukkaan kaupungeissa

- niissä lisäystä saivat Espoo ja Helsinki ja Tampere

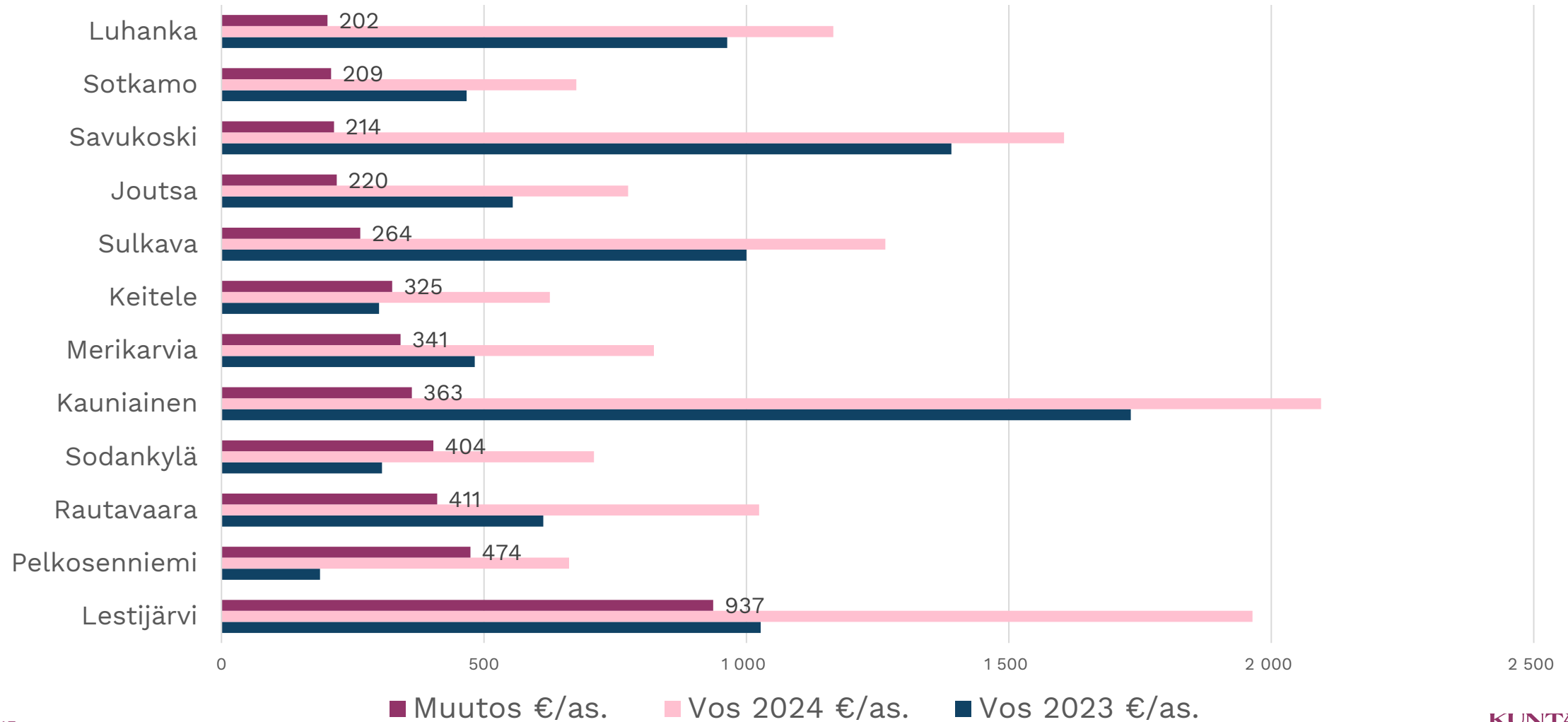
Suurimmat pudottajat €/asukas yli -300

- nämä kunnat olivat voittajia vuonna 2023, koska saivat silloin liikaa valtionosuuksia

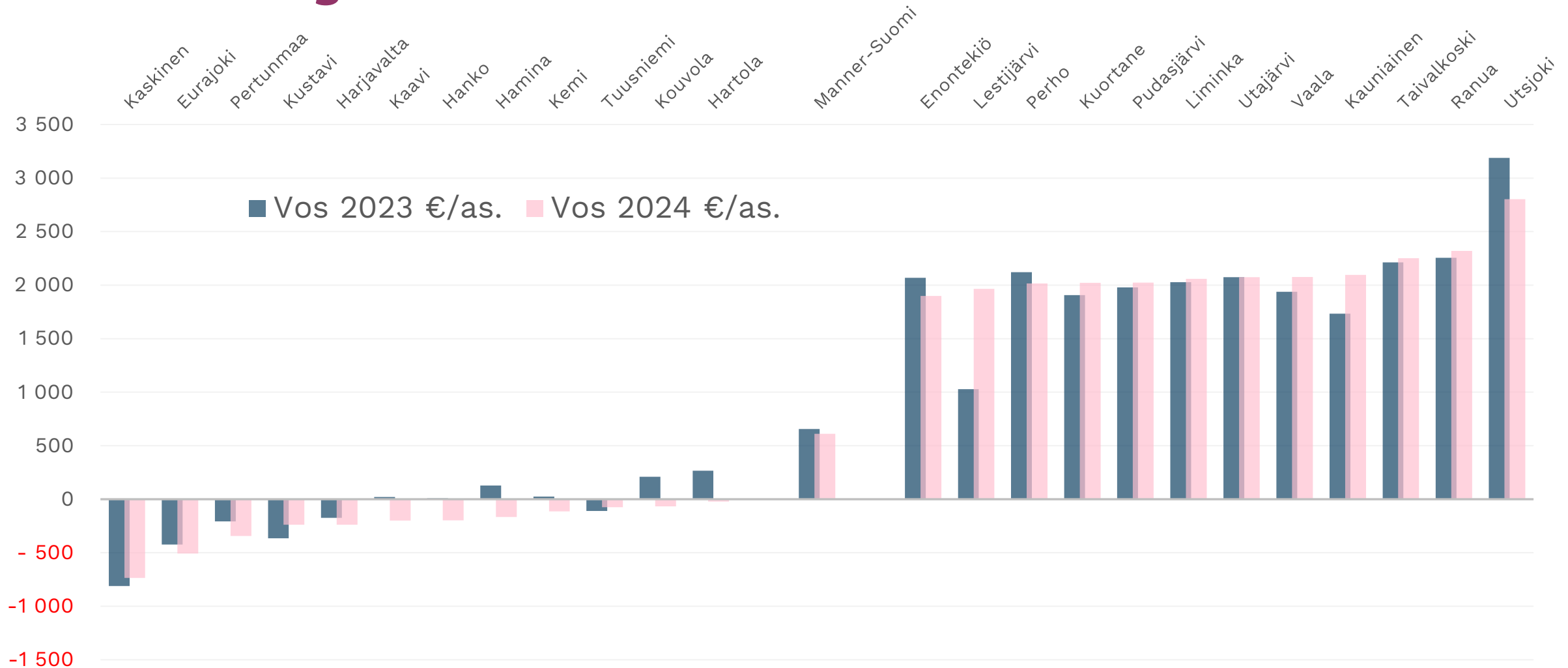

Suurimmat ”voittajat” €/as. yli +200

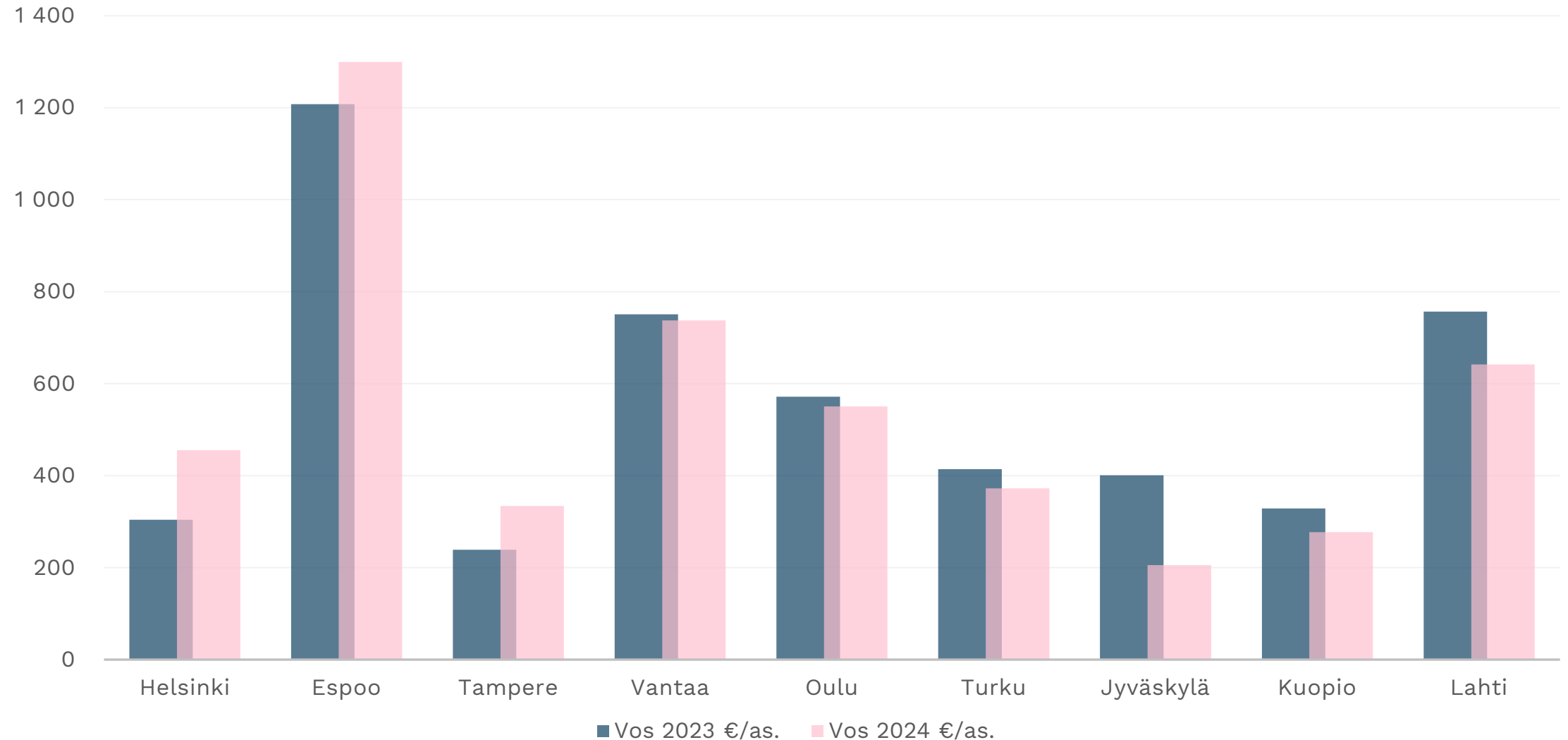
- voittaminen on suhteellista – nämä kunnat saivat liian vähän valtionosuuksia 2023

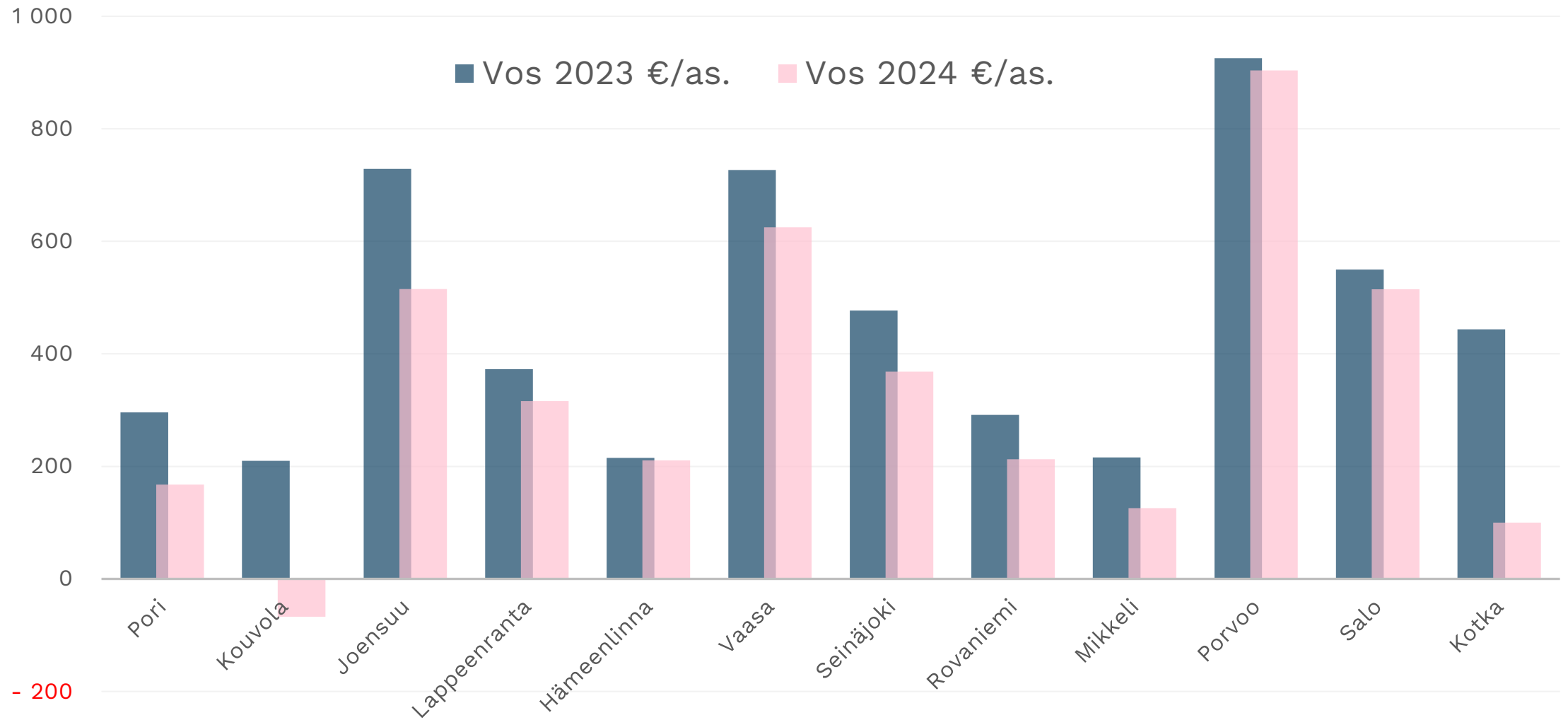
Vähiten ja eniten valtionosuuksia €/as.

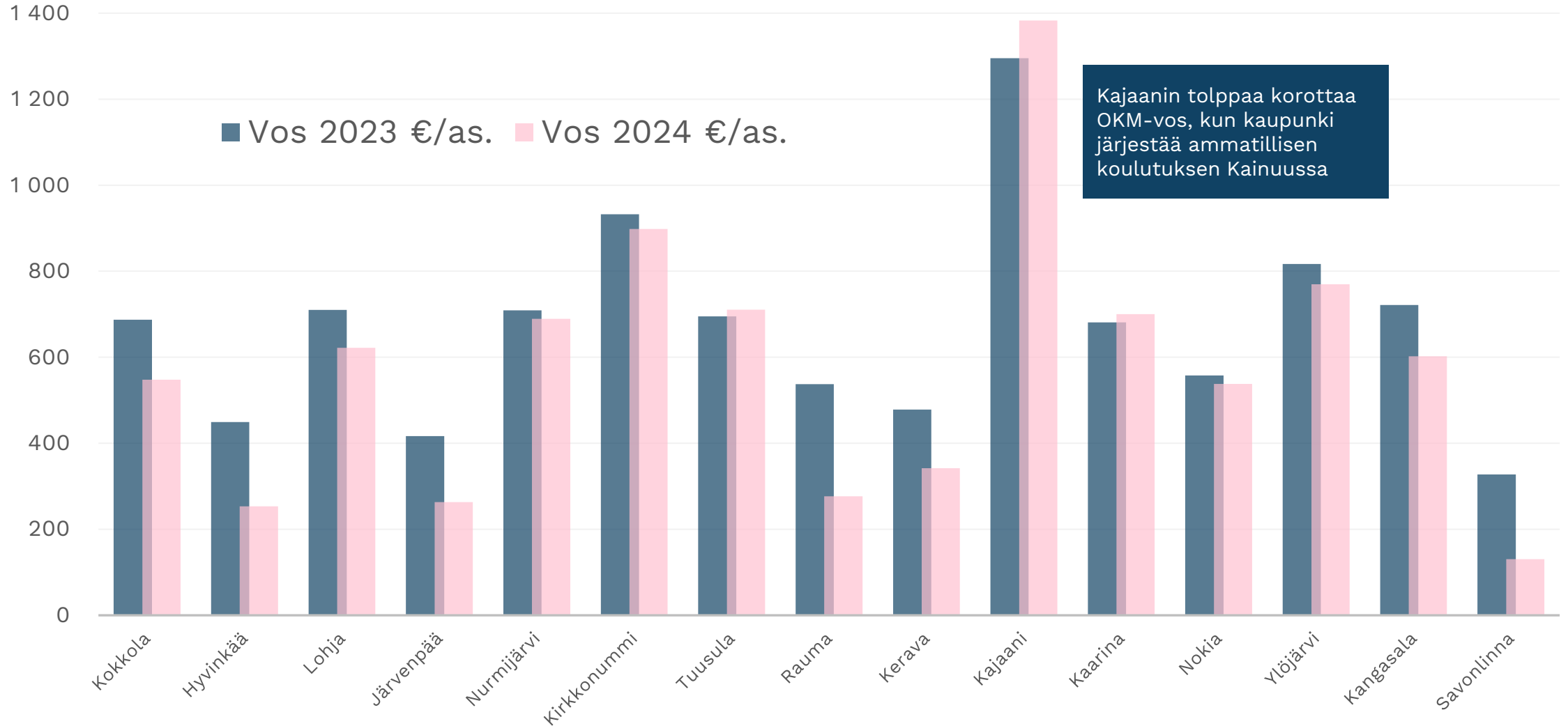
Suurimmat kaupungit (yli 100.000 as.)

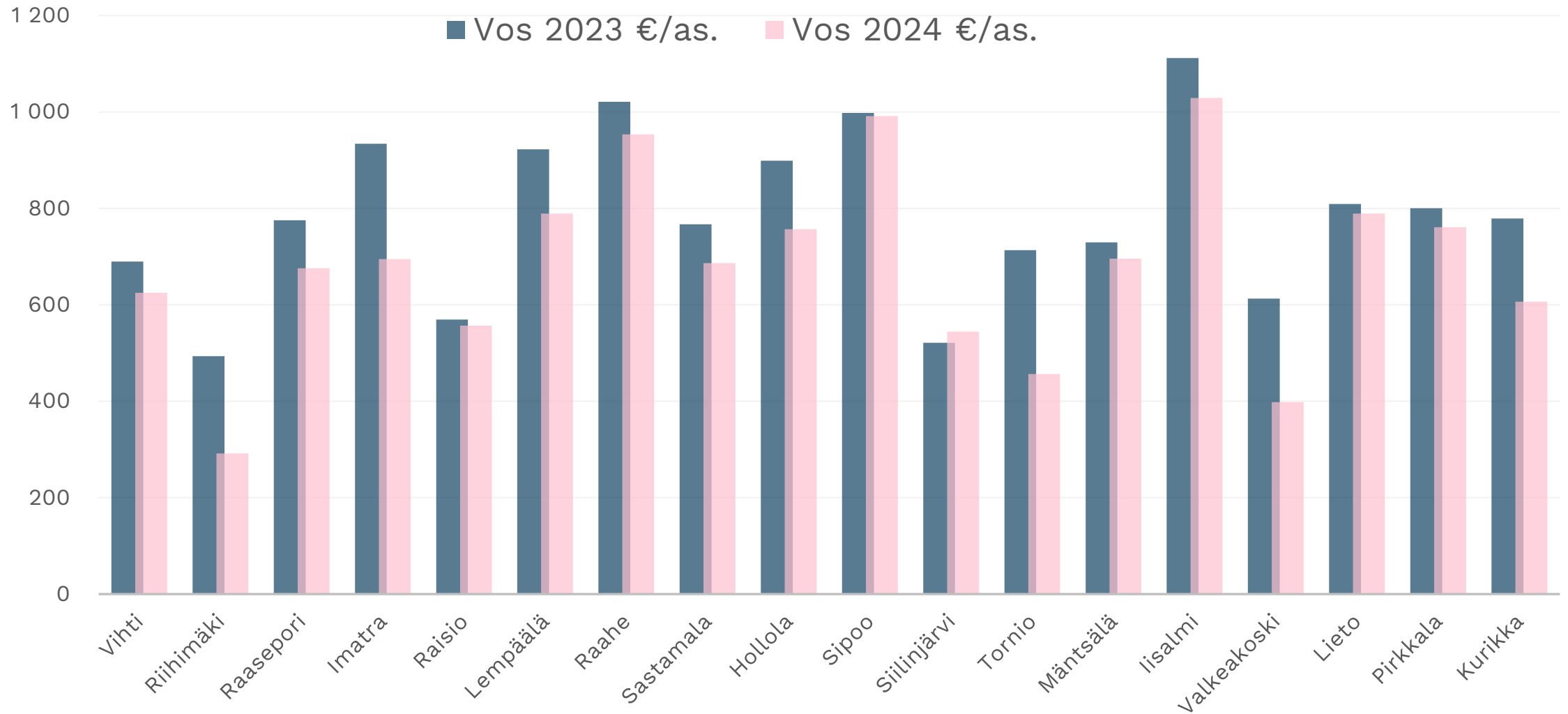
50.000 – 100.000 asukasta

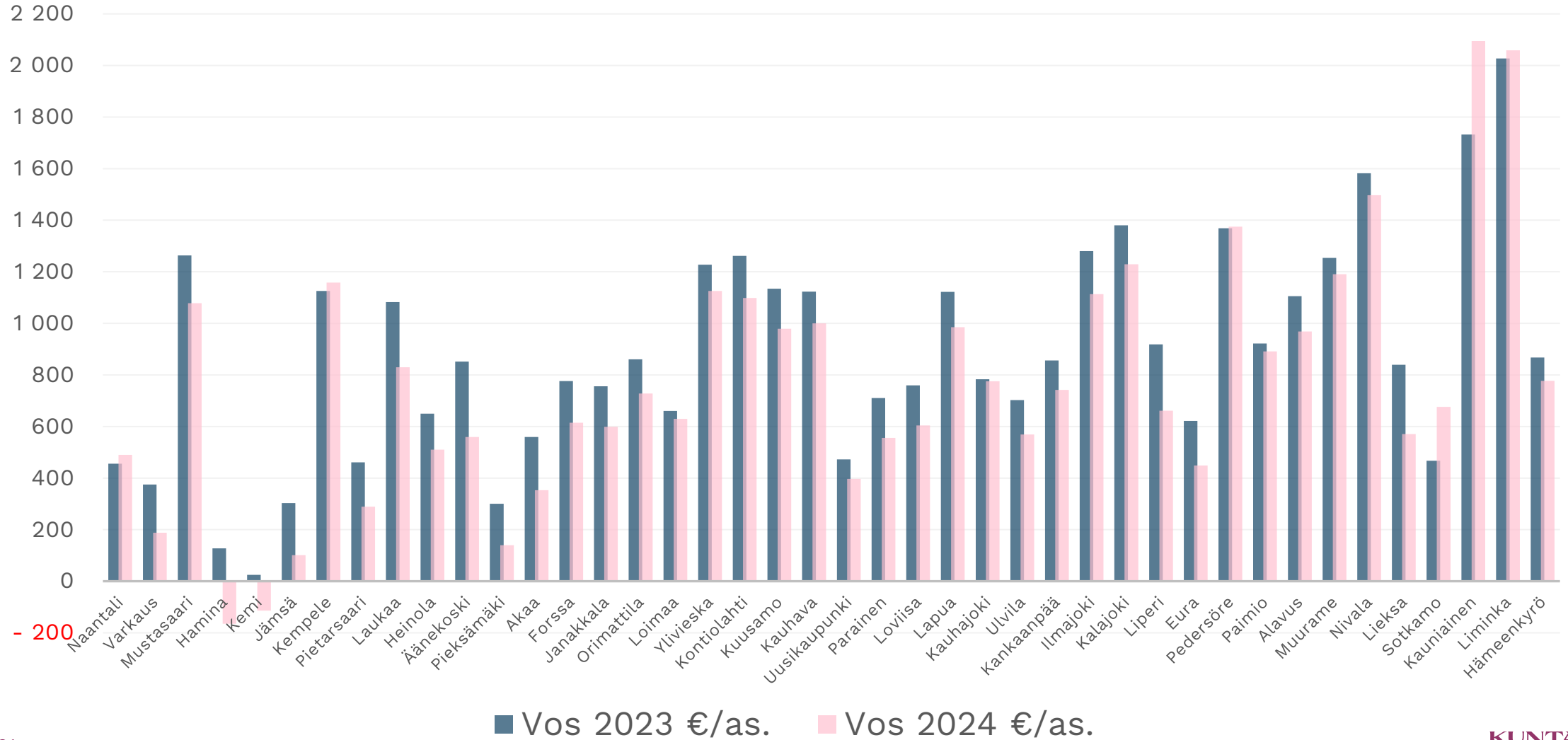
30.000 – 50.000 asukasta

20.000 – 30.000 asukasta

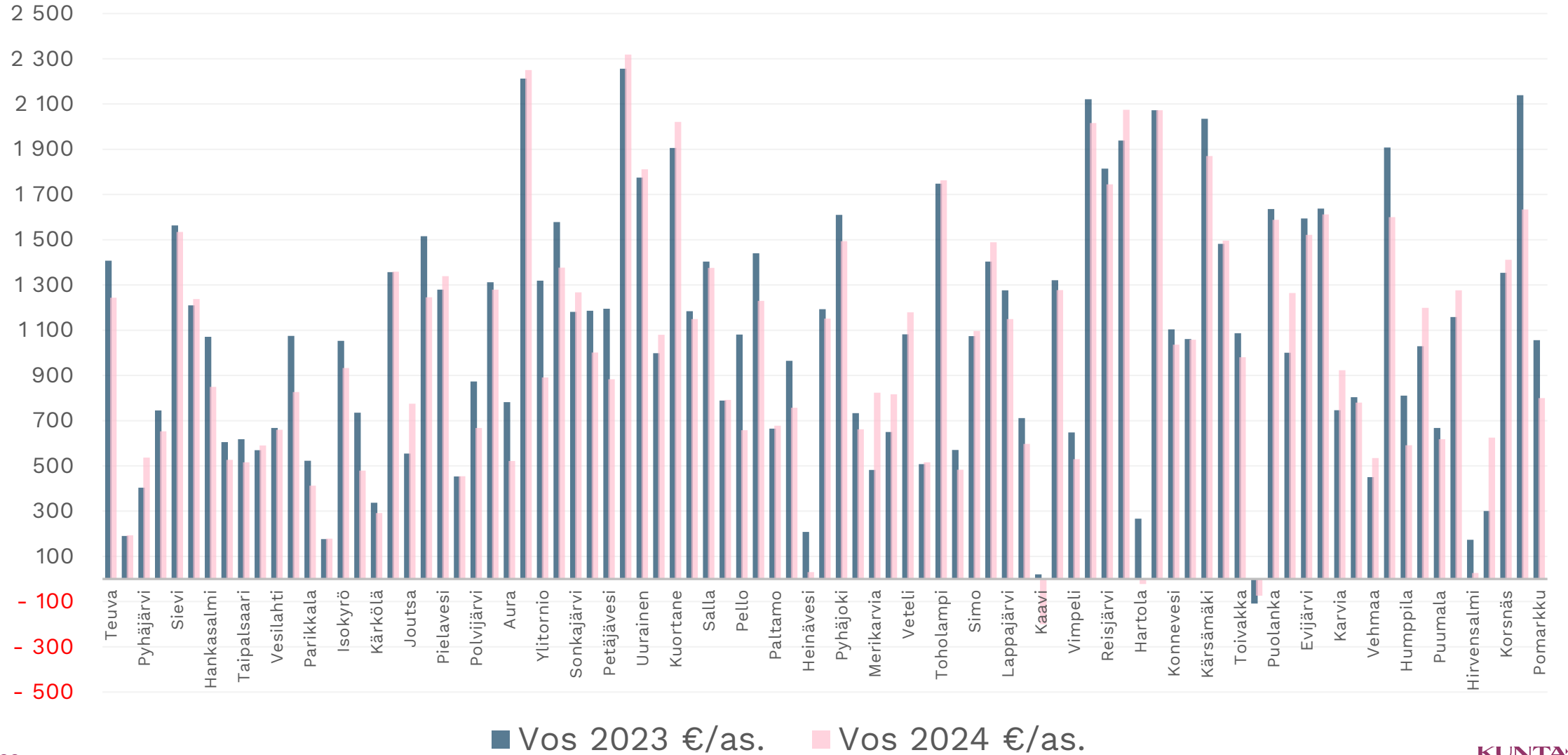
10.000 – 20.000 asukasta

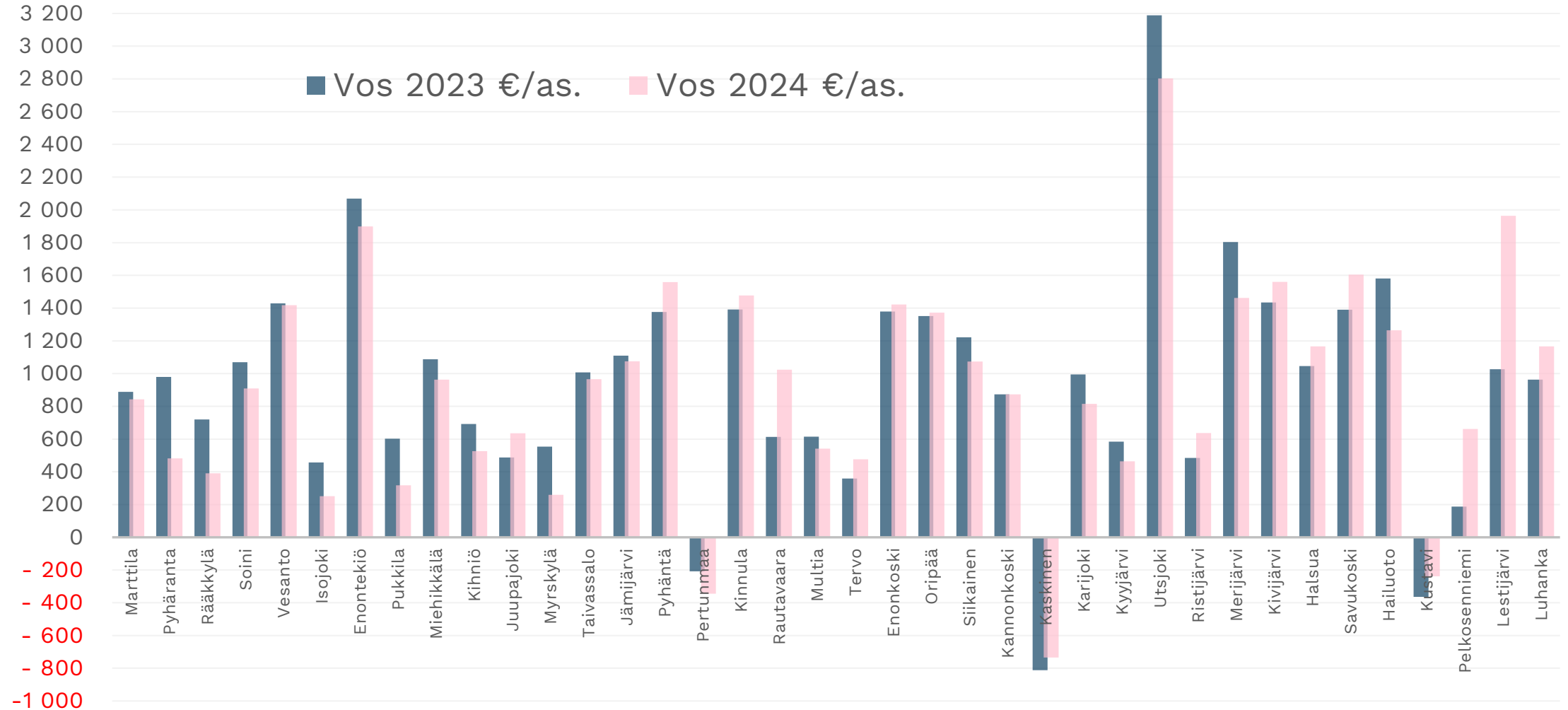
5.000 – 10.000 asukasta

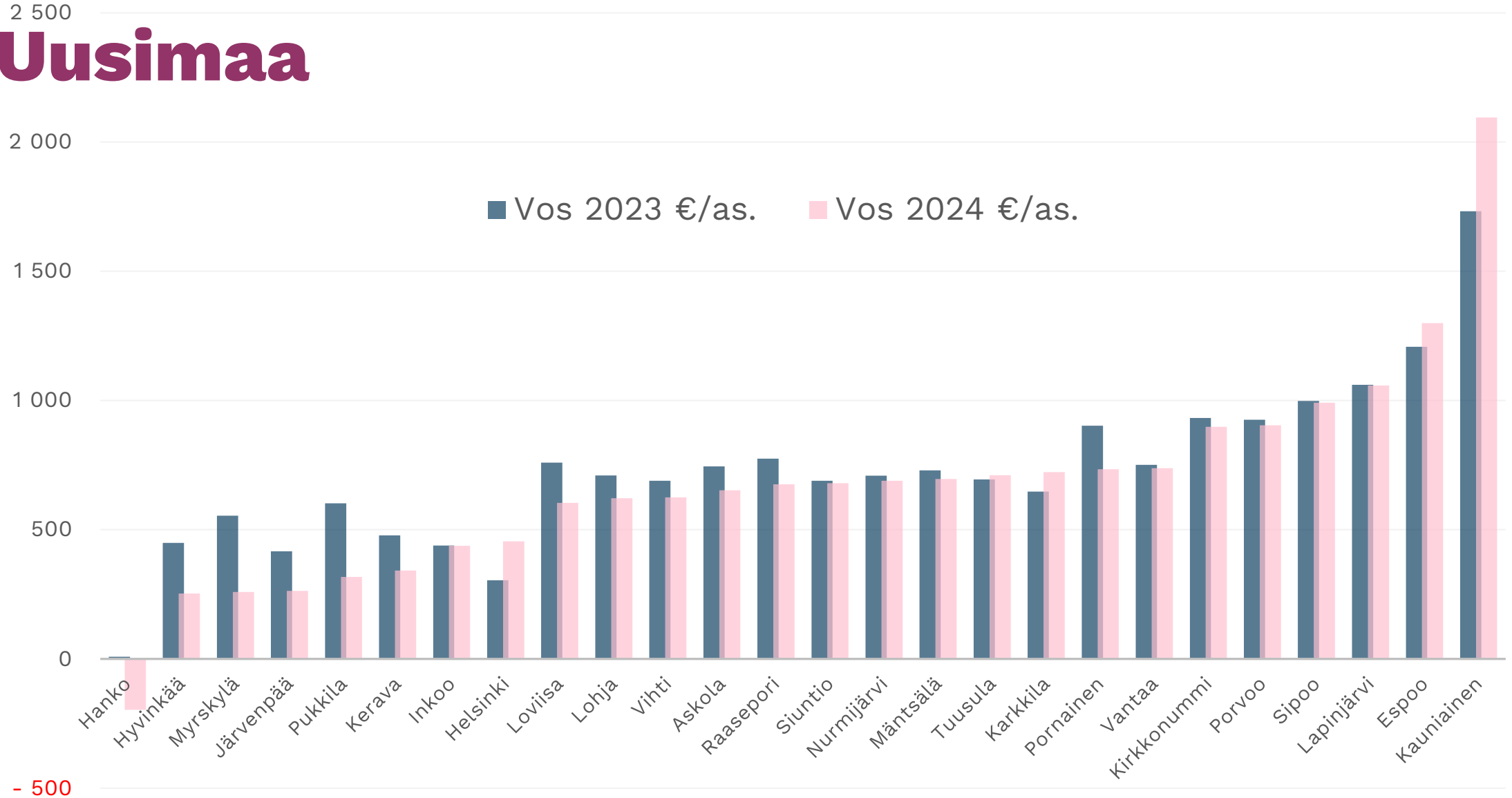
2.000 – 5000 asukasta

Alle 2.000 asukasta

Uusimaa

Varsinais-Suomi

2 000

■ Vos 2023 €/as. ■ Vos 2024 €/as.

1 500

1 000

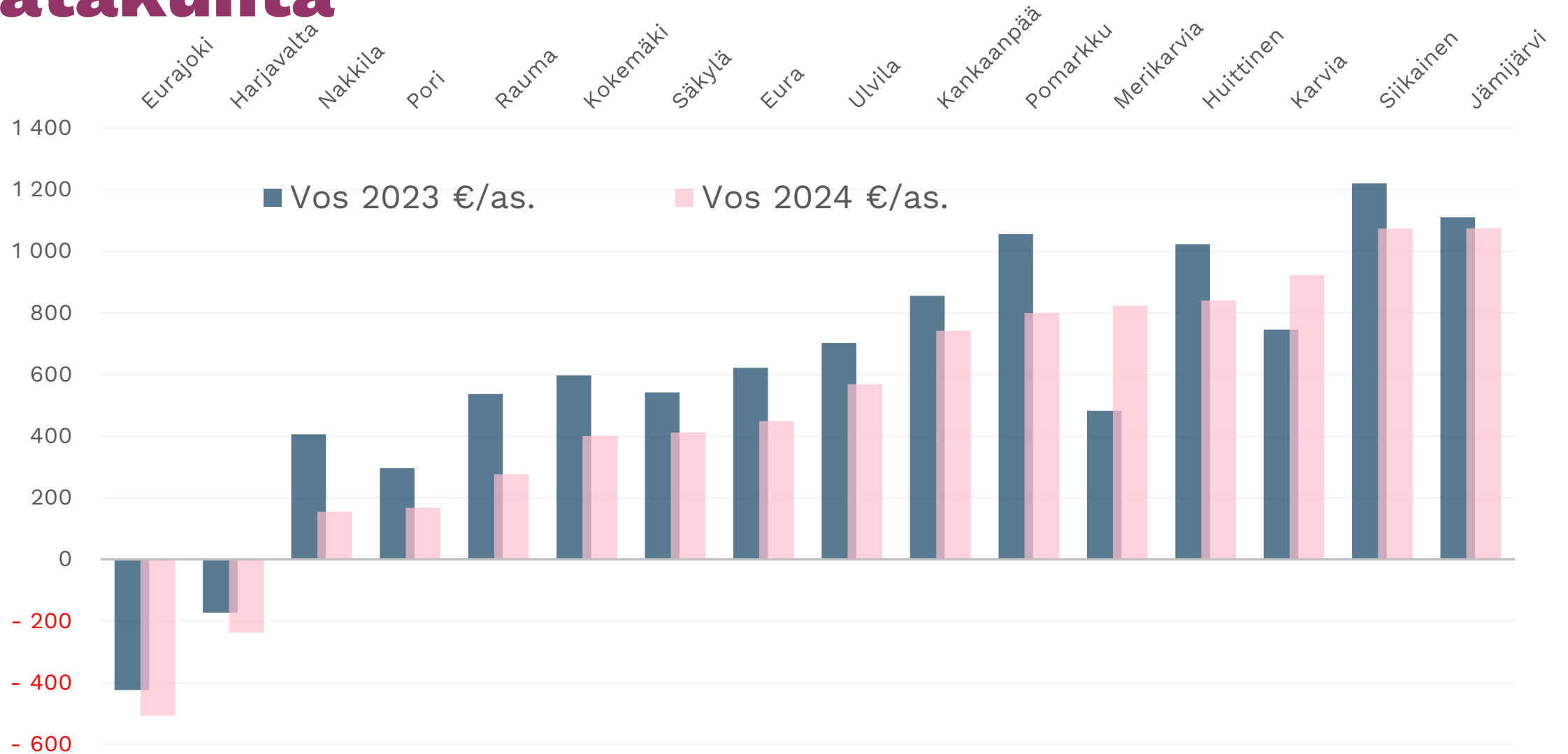
500

0

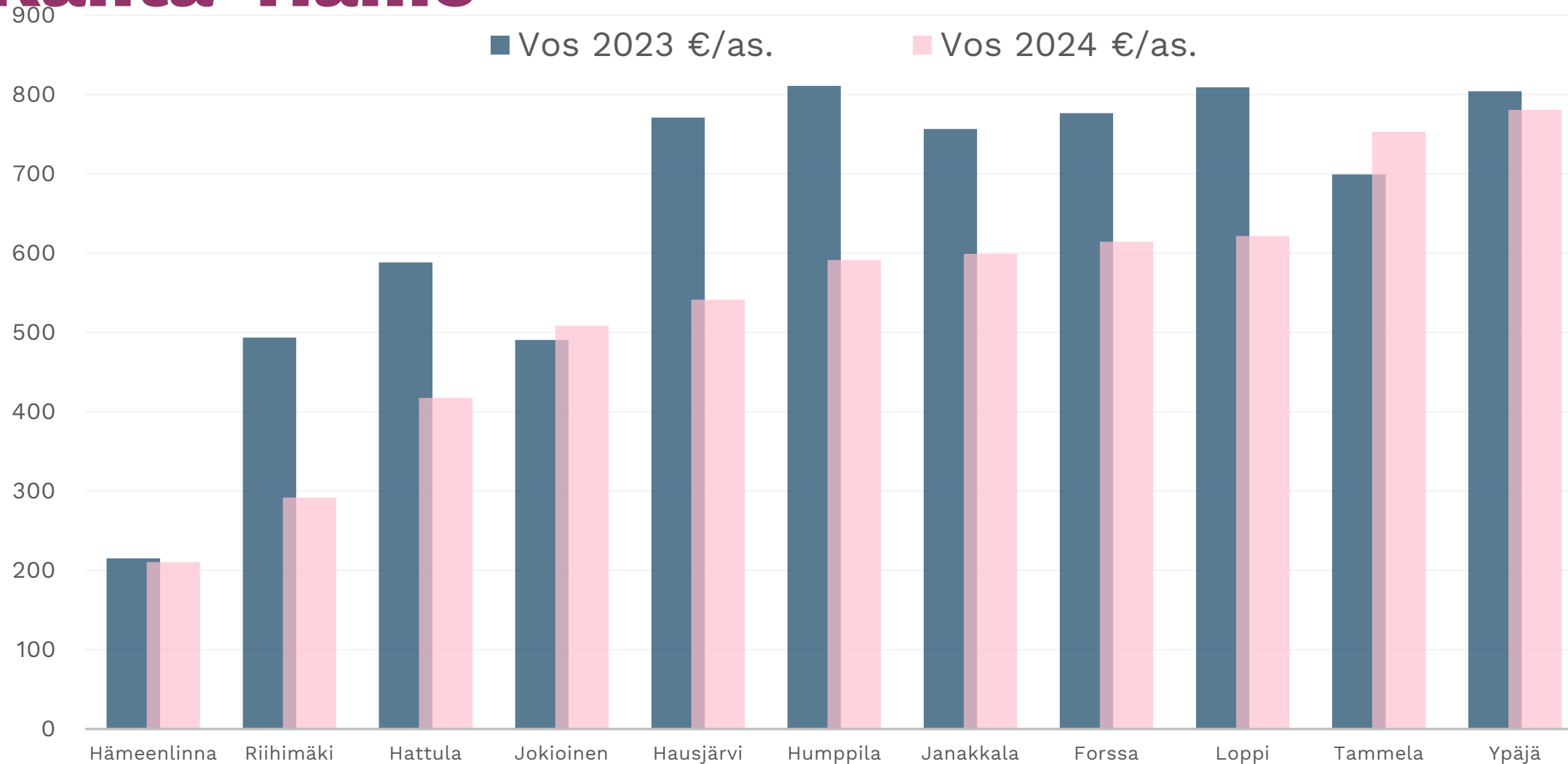
- 500

Kustavi
Turku
Uusikaupunki
Pyhäranta
Naantali
Salo
Sauvo
Mynämäki
Aura
Vehmaa
Masku
Parainen
Raisio
Loimaa
Kaarina
Lieto
Marttila
Rusko
Paimio
Taivassalo
Somero
Pöytyä
Nousiainen
Oripää
Kemiönsaari
Laitila
Koski Tl

Satakunta

Kanta-Häme

Pirkanmaa

1 400

1 200

1 000

800

600

400

200

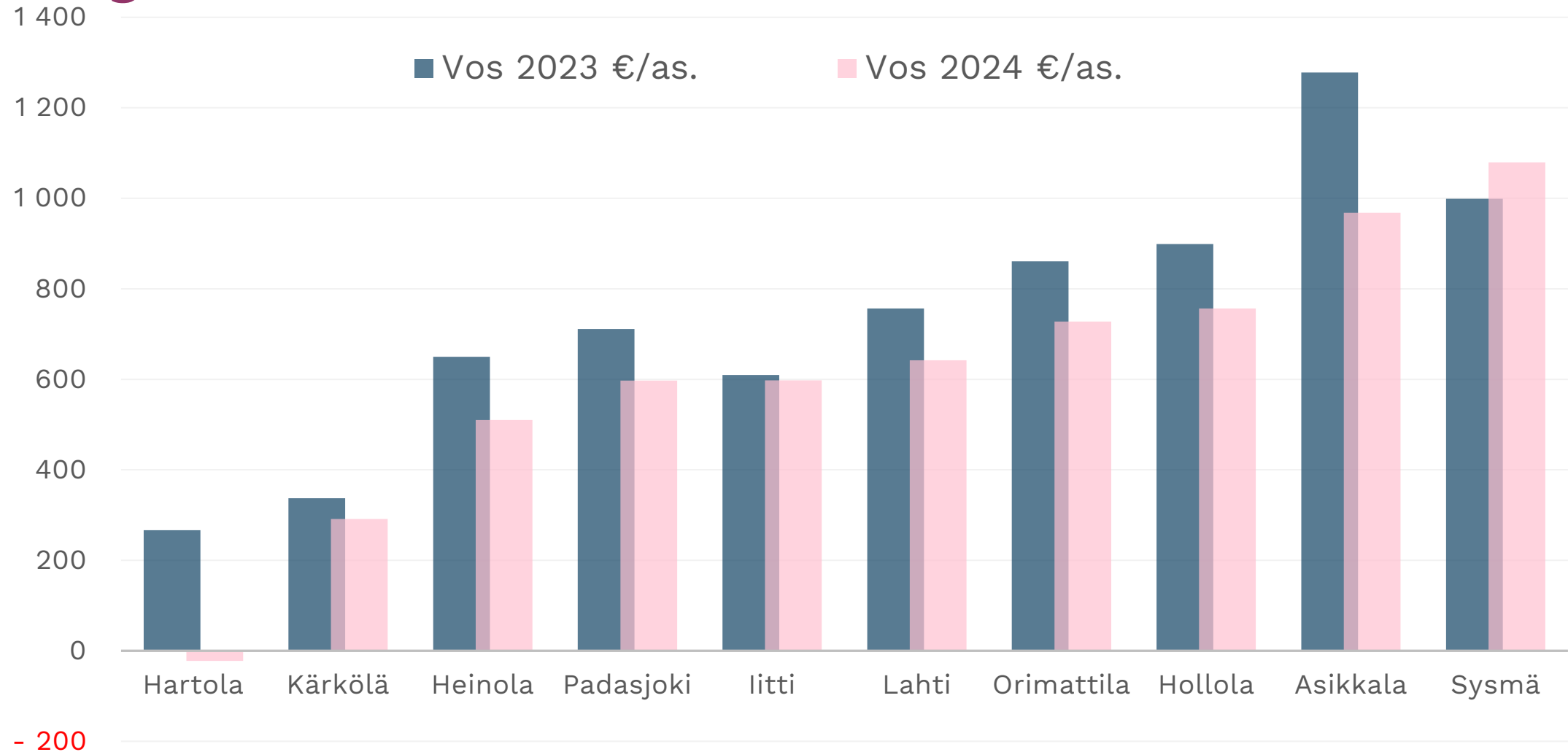
0

■ Vos 2023 €/as.

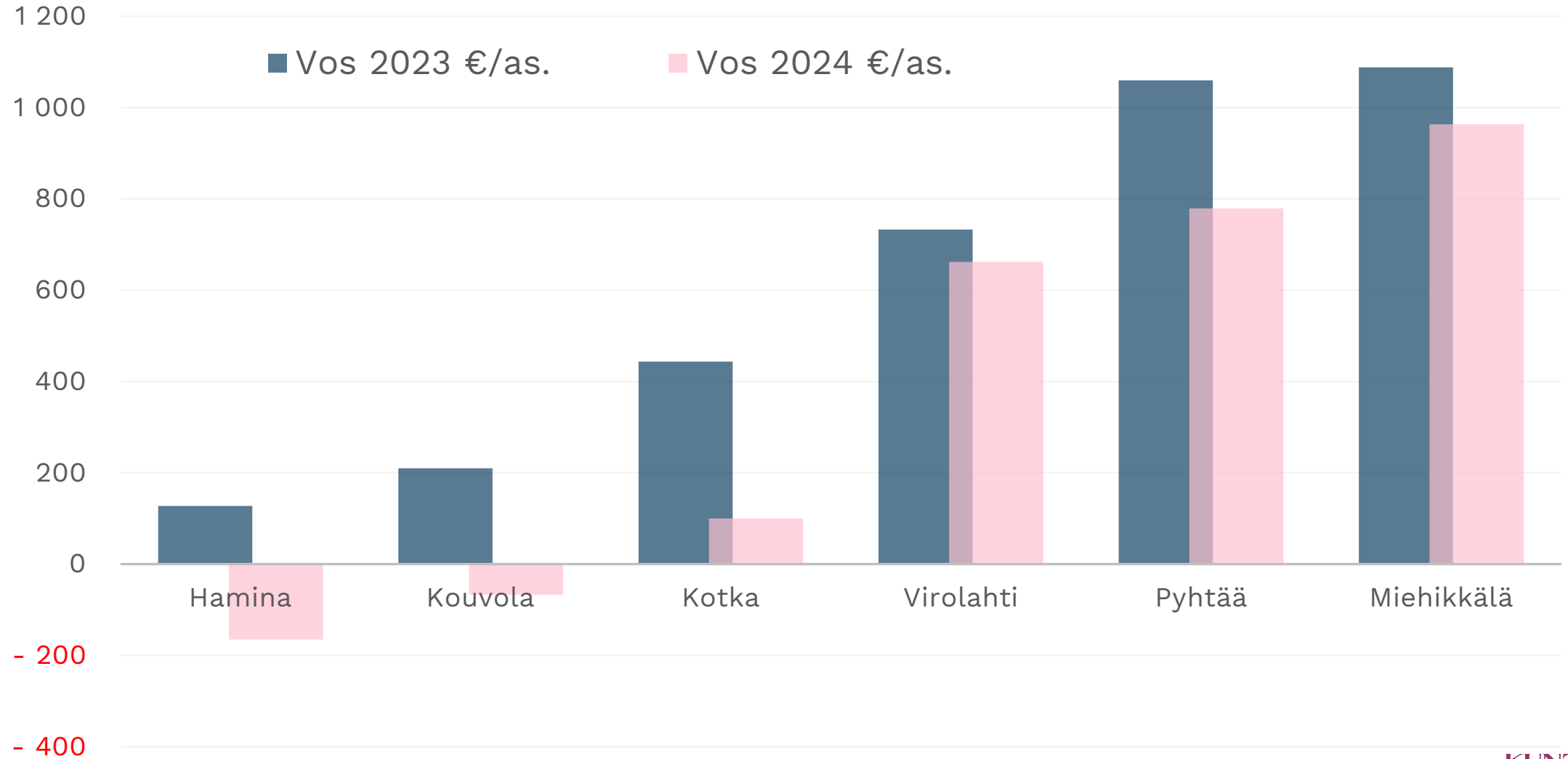
■ Vos 2024 €/as.

Mänttä-...
Tampere
Akaa
Valkeakoski
Ikaalinen
Ruovesi
Parkano
Kihniö
Urkala
Nokia
Pälkäne
Kangasala
Orivesi
Juupajoki
Vesilahti
Sastamala
Pirkkala
Ylöjärvi
Hämeenkyrö
Lempäälä
Virrat
Kuhmoinen
Punkalaidun

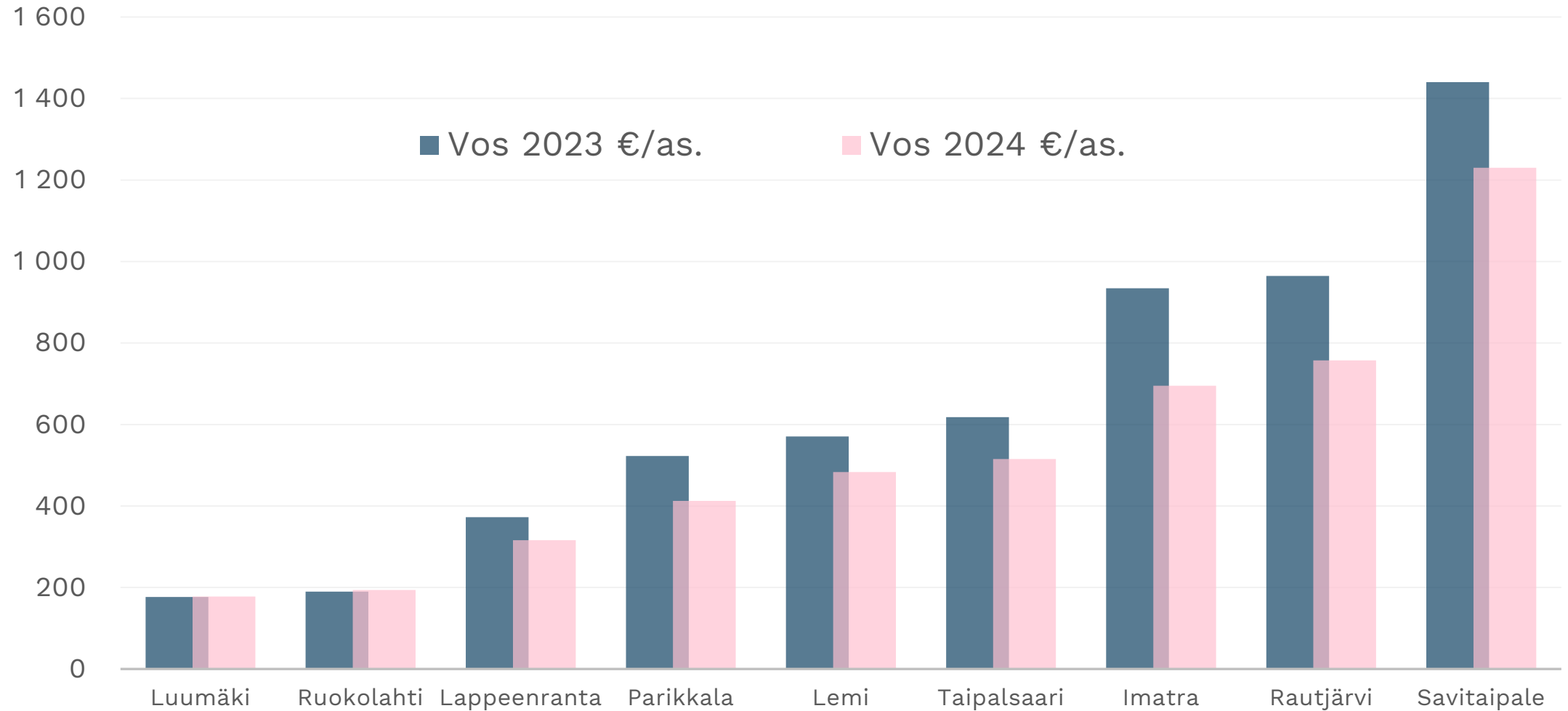
Päijät-Häme

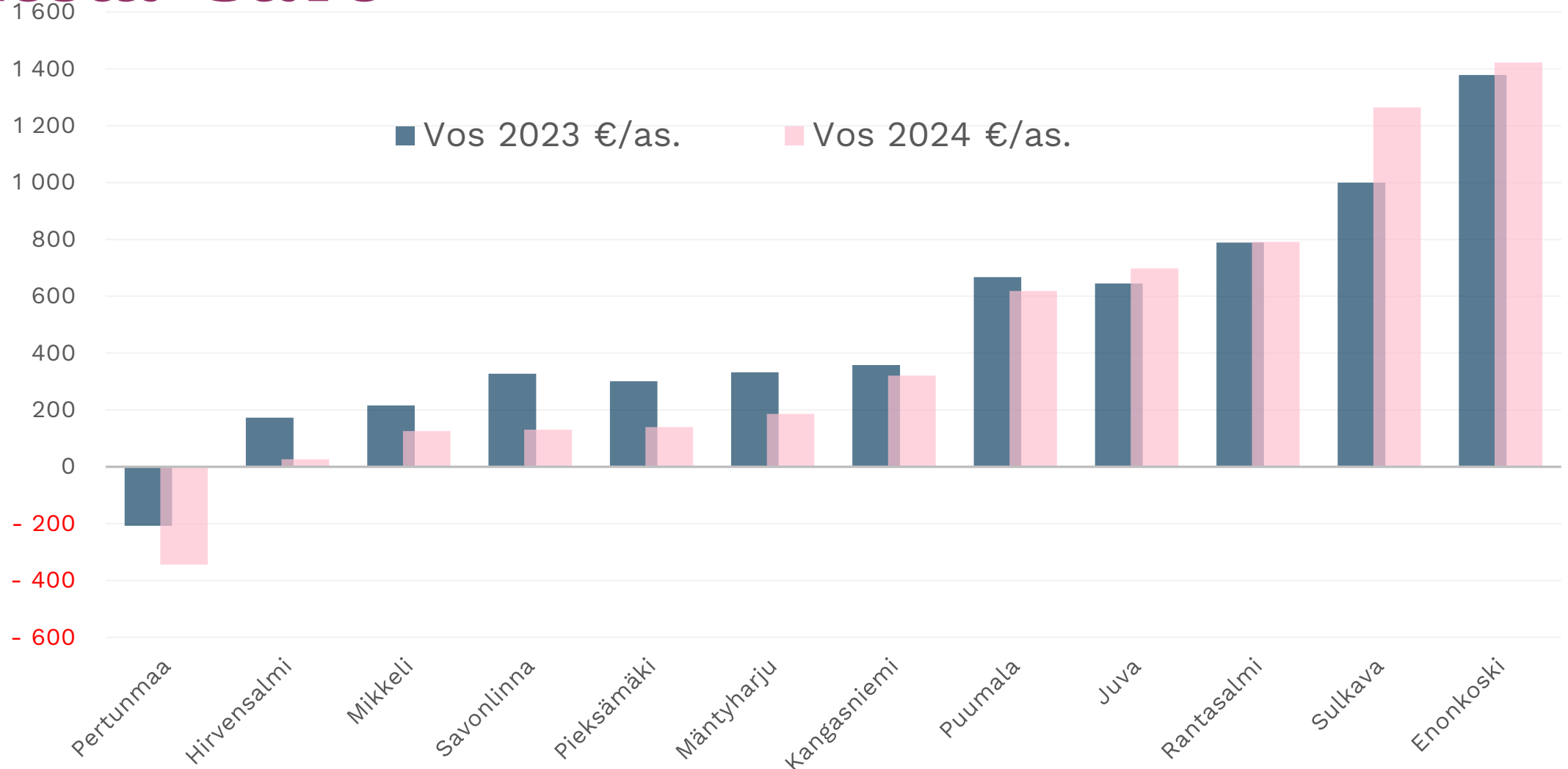
Kymenlaakso

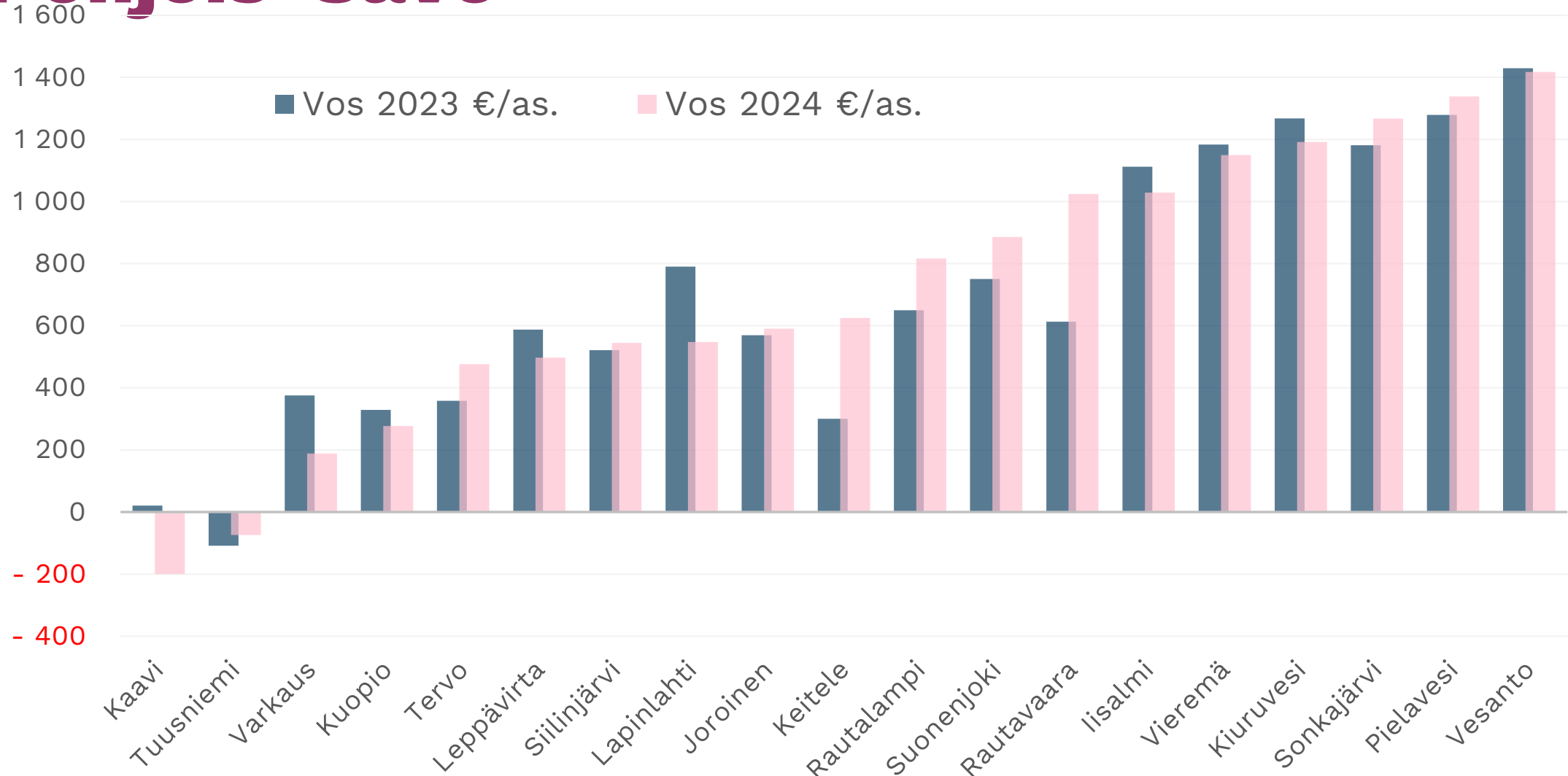
Etelä-Karjala

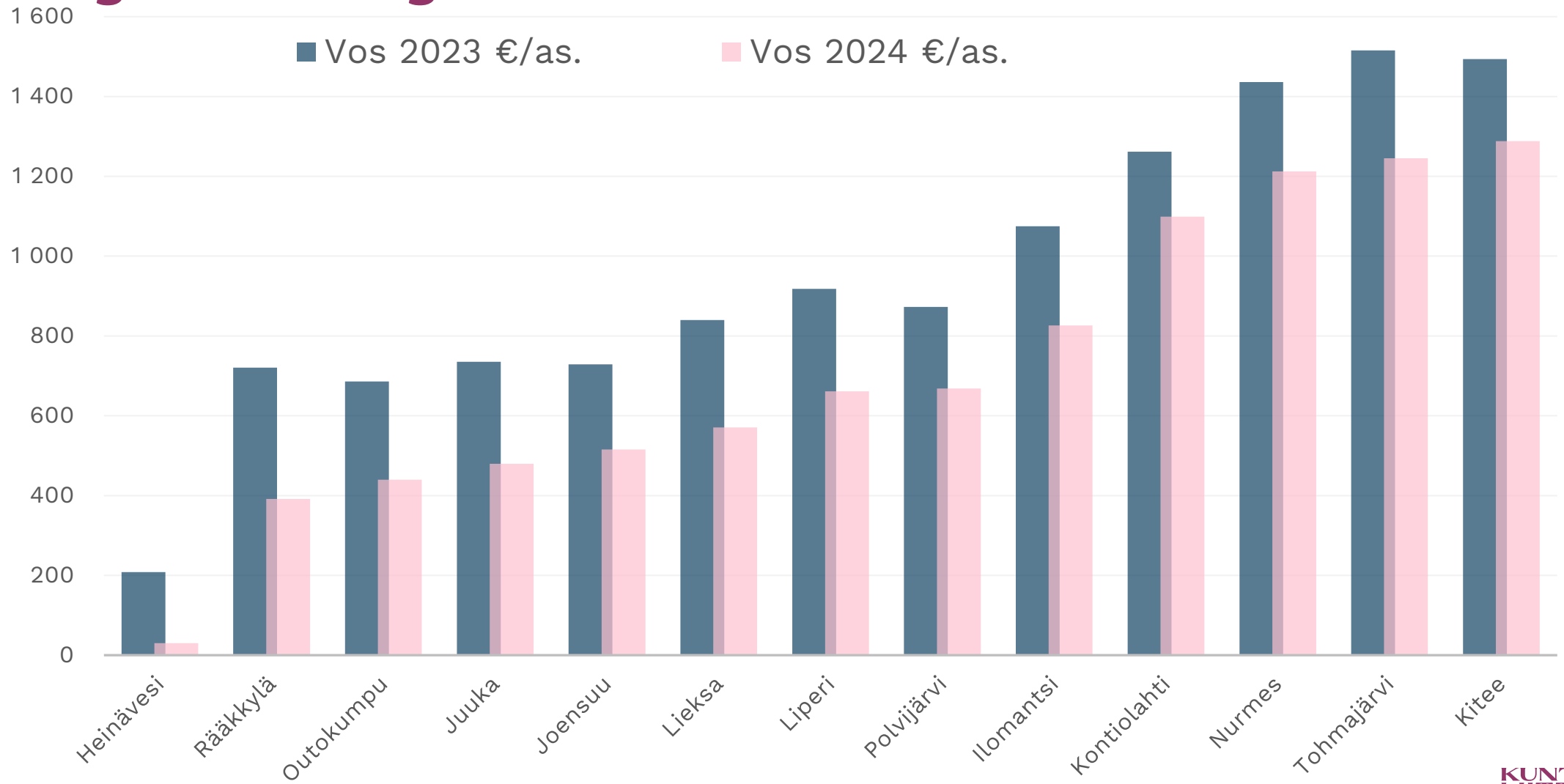
Etelä-Savo

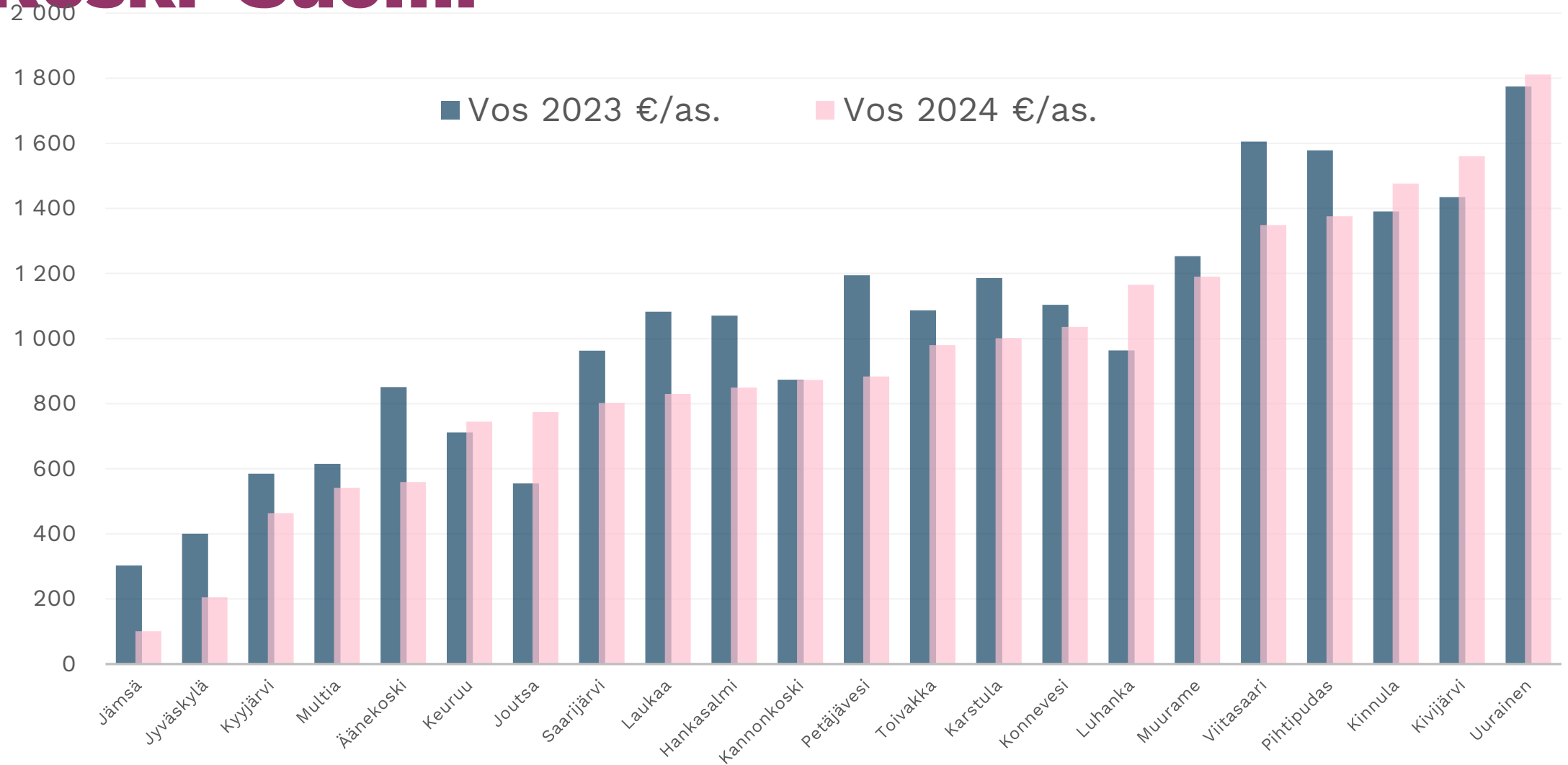
Pohjois-Savo

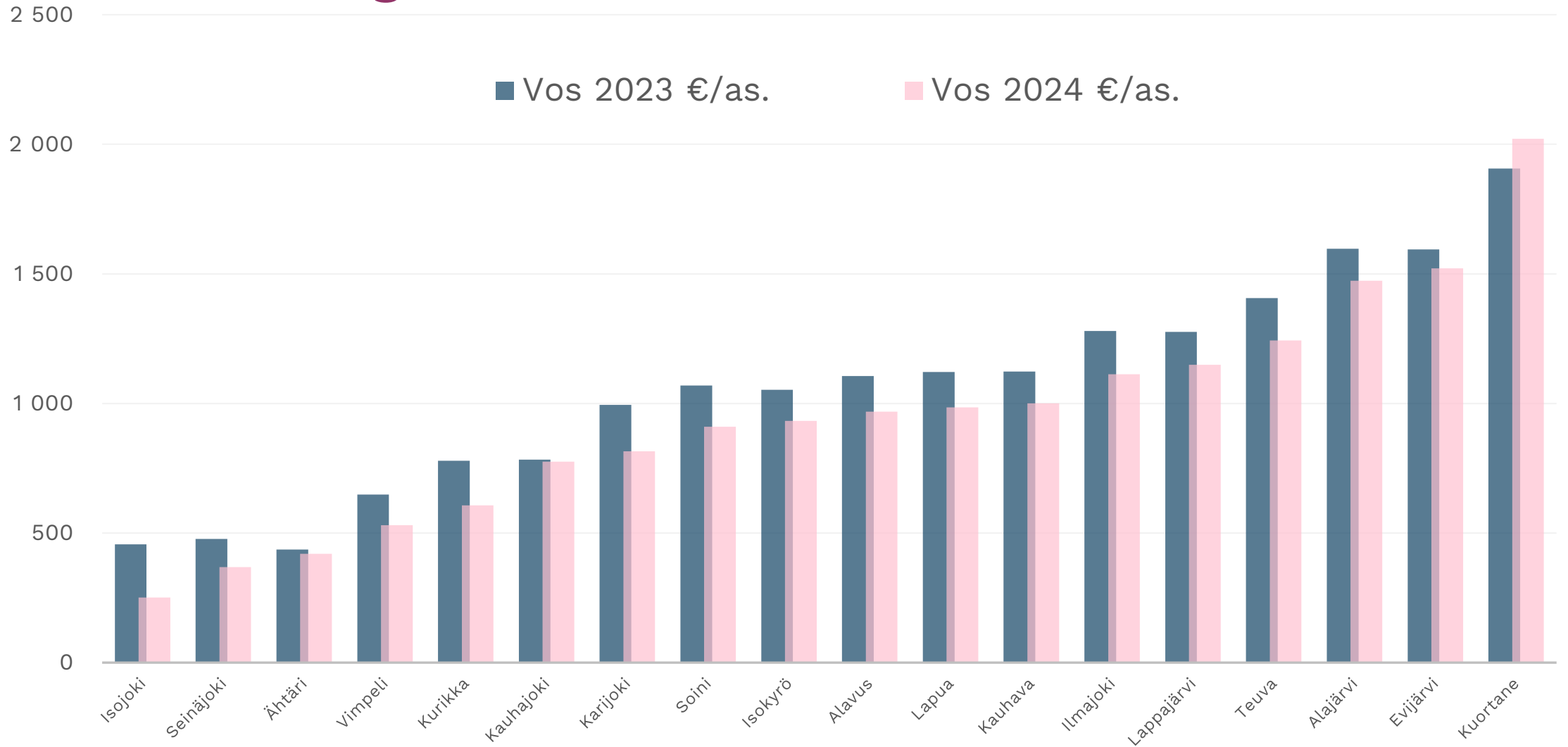
Pohjois-Karjala

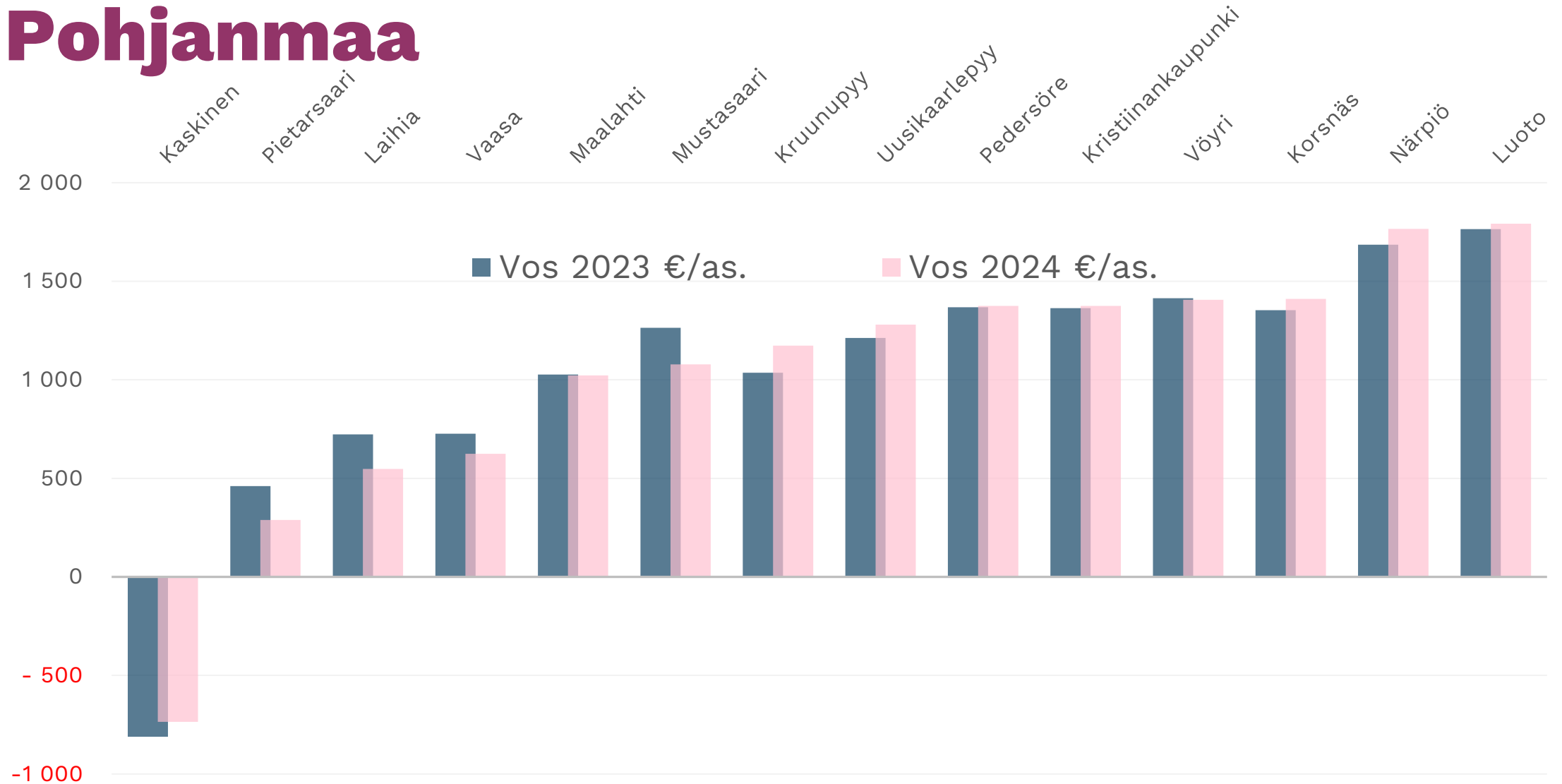
Keski-Suomi

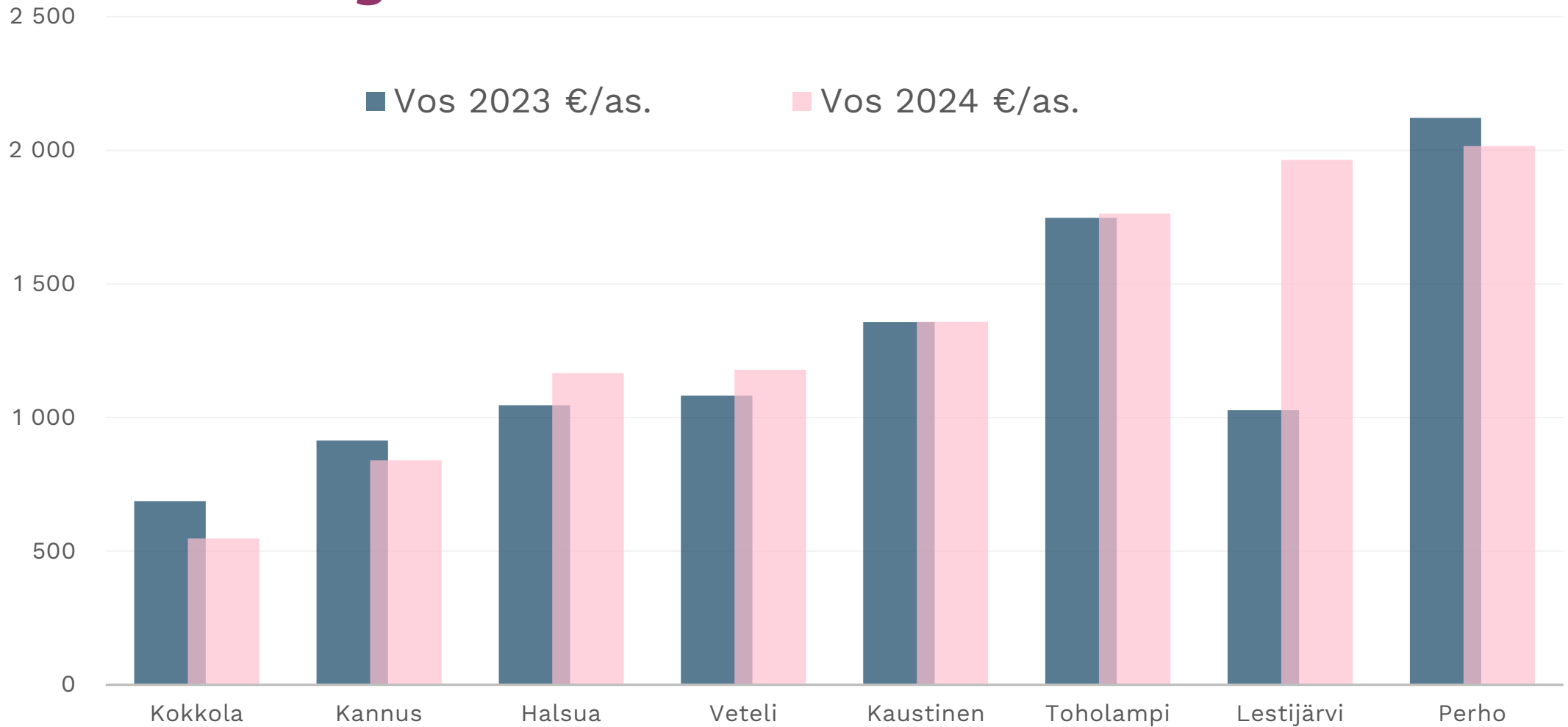
Etelä-Pohjanmaa

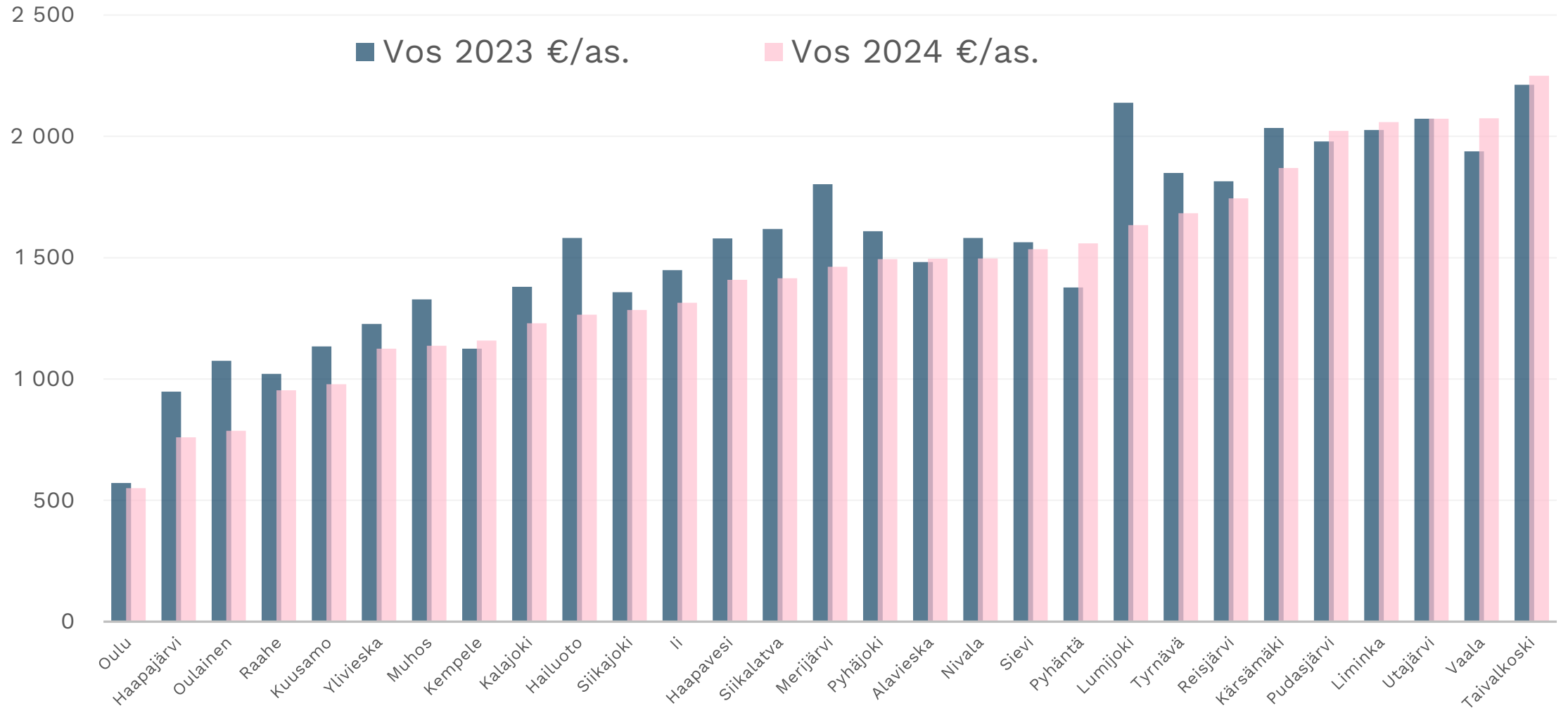
Pohjanmaa

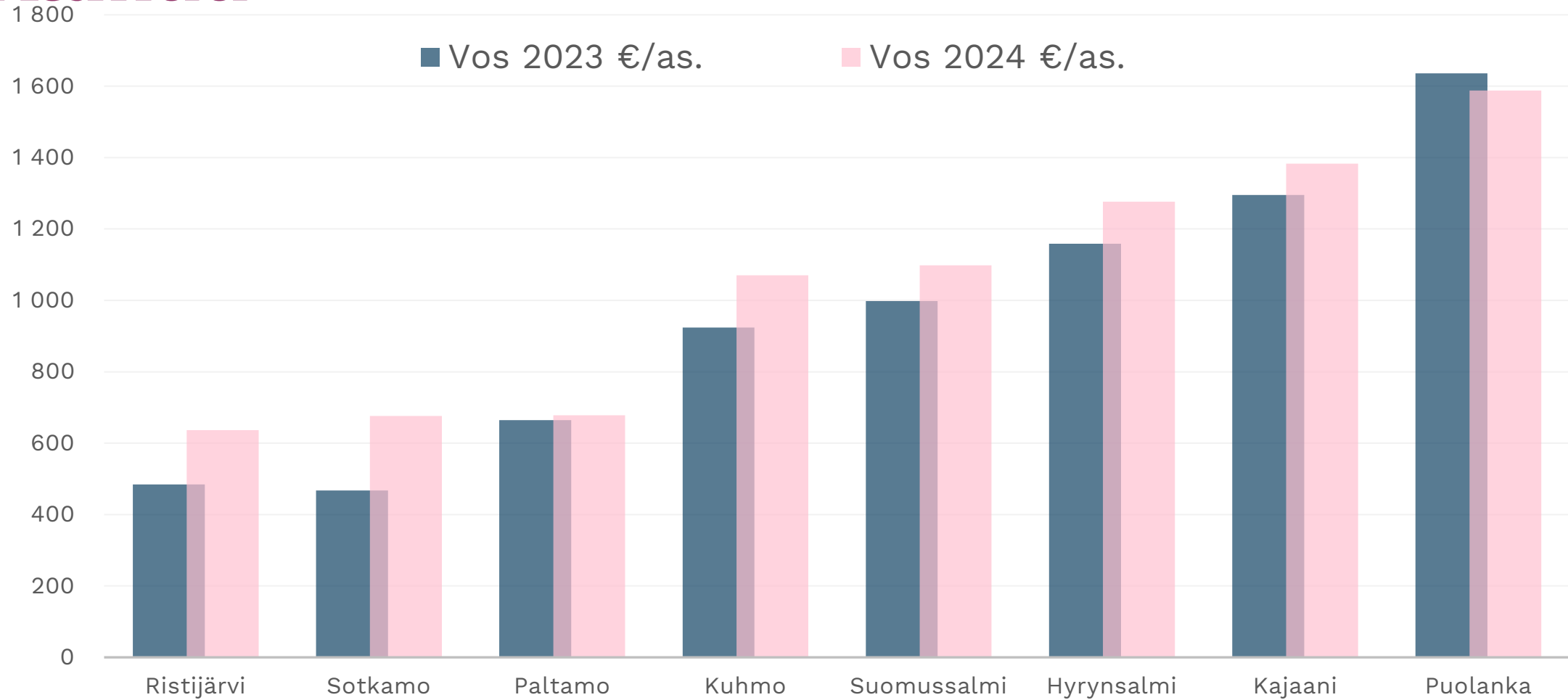
Keski-Pohjanmaa

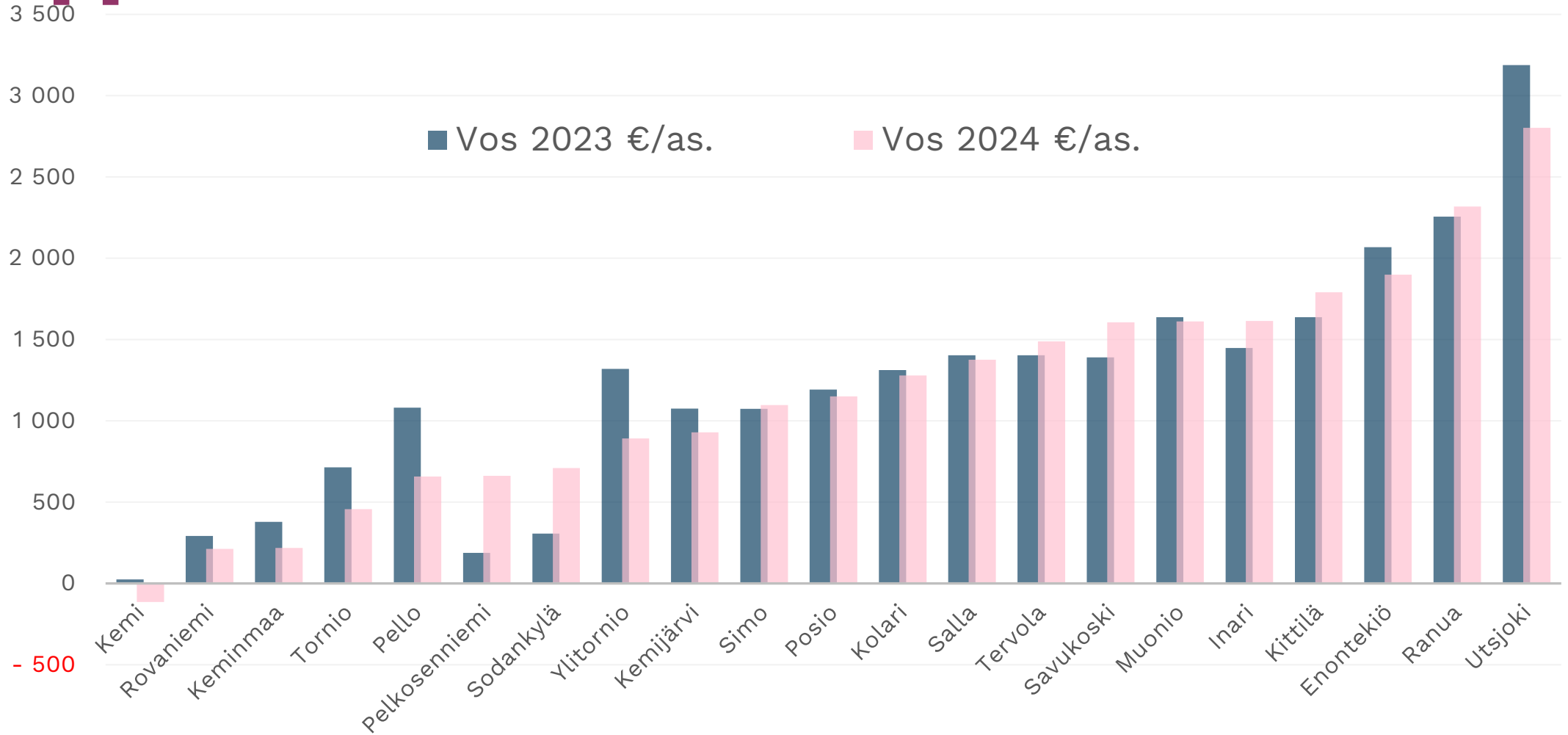
Pohjois-Pohjanmaa

Kainuu

Lappi

Yhteystiedot

Erityisasiantuntija Olli Riikonen (valtionosuusasiat)

olli.riikonen@kuntaliitto.fi

Puh. 050 477 5619

www.kuntaliitto.fi